анонс
НОМЕРА

Діалог двох культур
4-5 стор.

Слово про Кременець
6-7 стор.

Життя студентське
12-13 стор.

ЗАМОК

Газета Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка

14 жовтня 2013 року, №15-19 (159-163)

ВІРНІСТЬ СТРАТЕГІЇ – ГАРАНТІЯ УСПІХУ

Афанасій ЛОМАКОВИЧ
ректор інституту

Стратегічний напрям діяльності навчального закладу визначається прийнятою Міністерством освіти і науки України галу-

зевою Концепцією розвитку неперервної педагогічної освіти на виконання Указу Президента України від 25 червня 2013 року "Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року", для реалізації якої розробляються конкретні заходи. У контексті зазначеного документа перед нашим інститутом постають відповідальні і важливі завдання.

ПРОХОДЖЕННЯ АКРЕДИТАЦІЇ

Насамперед зазначимо, що цей навчальний рік чи не найскладніший і найвідповідальніший за останнє 5-річчя, бо це рік чергової акредитації усіх напрямів і спеціальностей. Департамент наукової діяльності та ліцензування, який буде здійснювати цю процедуру, матиме можливість наскрізно, в розгорнутому вигляді побачити і проаналізувати наш науково-кадровий потенціал, видавничу діяльність, процедуру формування контингенту студентів та працевлаштування випускників, стан матеріально-технічної бази й елементів інфраструктури, комп'ютерне та інформаційно-методичне забезпечення, фонди бібліотеки, інші параметри функціонування інституту. Для цього необхідно швидко, якісно та відповідно до динамічних нормативних вимог підготувати цілу низку документів.

Однією з найважливіших умов успішної акредитації виступає виконання ліцензійного обсягу набору студентів на різні рівні підготовки фахівців. Результати вступної кампанії стають вагомим аргументом для визначення такого обсягу.

Ще одним важливим критерієм акредитаційної процедури є кадрове забезпечення навчального процесу. Згідно із розробленими та затвердженими колективними портретами кафедр у розрізі наукової, навчальної, методичної, організаційної та виховної роботи ми постійно аналізуємо кадровий потенціал кожної кафедри в контексті виконання лекційних годин докторами наук, професорами та кандидатами наук, доцентами; тримаємо під контролем процес формування академнавантаження, розробки розкладів, написання індивідуальних планів, підготовки іншої документації. Тут не маємо права на помилки та неточності.

Однак найвагомішим показником діяльності навчального закладу виступають результати навчальної діяльності, висновки про якість якої здійснюються за підсумками проведених контрольних робіт. Тому вже з початку і до кінця навчального року треба працювати над якістю навчання.

ПОПОВНЕННЯ КОНТИНГЕНТУ

Вступна кампанія – відповідальний і складний період у діяльності кожного навчального закладу, від якого залежить виконання ліцензованого обсягу, формування першоумов проходження ліцензування та акредитації, а в кінцевому підсумку – запорука існування та розвитку навчального закладу у такій складній ситуації на освітньому просторі вищої школи сьогодні. Як завжди, в цьогорічній вступній кампанії були окремі труднощі та певні досягнення.

Державне замовлення, доведене інституту Департаментом освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації, склало 207 місць на освітньо-кваліфікаційні рівні бакалавра та спеціаліста при сукупній ліцензії на денну та заочну форми навчання 1415 осіб (14,6 % від загального ліцензованого обсягу) та 87 місць для педагогічного коледжу при ліцензії 310 осіб (28%).

До інституту сукупно було подано 2365 заяв, до коледжу – 287. Державне замовлення виконане в повному обсязі. Загальний конкурс на місця державного замовлення в інституті – 7,49 особи на одне місце. Всього до навчального закладу прийнято 1168 абітурієнтів, з них на платну форму навчання – 872. На денну форму навчання зараховано 785 і на заочну – 463 особи.

На освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» денної форми навчання прийнято

270 абітурієнтів, з них 164 – за державним замовленням; на ОКР «спеціаліст» – 230 осіб, з них – 43 на державну форму навчання, та 15 магістрантів – на контрактну форму навчання. На заочну форму навчання прийнято 176 бакалаврів та 287 спеціалістів. За ОКР «молодший спеціаліст» зараховано 180 абітурієнтів, в тому числі, на платну форму навчання – 93.

До інституту зараховано 19 чоловік пільгових категорій, серед них – 9 дітей-інвалідів, 8 сиріт, 2 чорнобильці та 11 осіб за цільовими направленнями. До педагогічного коледжу зараховано 10 абітурієнтів пільгових категорій (2 сироти, 6 інвалідів, 2 чорнобильці) та 4 особи за цільовим направленням.

На початок нового навчального року в інституті за денною формою навчається 725 державників (54%), з них з Тернопільської області – 419 (58%) та 611 платників, з них з Тернопільської області – 269 осіб (44%). За заочною формою – 23 державники минулих років та 1072 платники. Загалом за контрактною формою по інституту навчається 1683 особи (69%).

У коледжі за державною формою навчається 352 студенти, платною – 357 осіб. Загалом у навчальному закладі кількість платників становить 2040 осіб.

Загальний контингент студентів на початок навчального року за денною формою навчання становить 1336, за заочною формою – 1095 осіб, загалом по інституту – 2431 студент. Із урахуванням педагогічного коледжу (709 студентів) сукупний контингент становить 3140 осіб (в тому числі, за денною формою навчання – 2045 студентів).

Формування та збереження контингенту студентів постійно перебуває в полі зору органів управління освітою, тому ситуація вимагає глибокого аналізу, аргументованих висновків і конкретних заходів щодо її поліпшення та гарантування позитивного результату.

МОДЕРНІЗАЦІЯ БАЗИ

Оновлення та зміцнення матеріально-технічної бази інституту помітне, як кажуть, неозброєним оком: оснащуються і переоформляються аудиторії і навчальні корпуси, впорядковуються прилеглі території. У літній період здійснено низку важливих ремонтних робіт: замінено вікна у гуртожитку № 1, систему каналізації біля навчального корпусу № 1, опалення та систему каналізації у гуртожитку № 2; встановлено септик біля навчального корпусу № 2, проведено ремонт ходової сходів та здійснено підмурівку біля спортивного комплексу та гуртожитку № 1; здійснюється встановлення бруківки на прилеглих територіях між навчальними корпусами № 1 і № 2; проведено поточний ремонт низки навчальних аудиторій.

Окрасою навчального закладу стала оновлена Концертна зала ім. Гуго Коллонтая. Важливо, що окремі деталі інтер'єру виготовлені руками наших викладачів та студентів. Урочистості, що пройшли на початку вересня саме у цій залі за програмою "Діалогу двох культур – 2013" у присутності високоповажних осіб з України та Польщі, гідно репрезентували наш навчальний заклад. Справляють враження оновлене та відремонтоване приміщення абонементу нашої бібліотеки, нова лабораторія приготування їжі.

Ремонт і модернізація нашої інфраструктури постійно продовжується. Розпочинаємо надзвичайно складну роботу – перекриття даху історичного корпусу. На сьогодні вже виготовлено кошторисну документацію на ремонтні роботи, які треба здійснити якнайшвидше, бо проблеми з дахом призводять до серйозних руйнувань історичних приміщень, нівелюють вже проведені ремонтні роботи.

Звертаємо увагу на естетику та дизайн оформлення навчальних приміщень, де повинен бути єдиний підхід, вироблений мистецькими кафедрами. Також маємо здійснити раціональний перерозподіл навчальних площ між спеціальностям та факультетами.

ЗАХИСТ ДИСЕРТАЦІЙ

Серед пріоритетних напрямів розвитку навчального закладу у сфері наукової діяльності є зміцнення кадрового потенціалу шляхом захисту дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів кандидатів і докторів наук.

Приємно, що започаткувалася позитивна тенденція захистів докторських дисертацій. Пройшла попередній захист і подала дисертацію у спеціалізовану раду Л.М.Невідомська. Успішно захистила дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук І.Б.Скакальська. Отож, поповнюється професорсько-викладацький склад нашого інституту власними докторами наук.

Згідно з укладеними міждержавними угодами між Україною і Росією планується нострифікація дипломів доктора філологічних наук М.С.Лабащука і кандидата філологічних наук А.І.Шульган. На 2014 рік запланований захист дисертаційного дослідження Л.О.Данильчук на здобуття наукового ступеня доктора наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка, що дозволить у майбутньому із даної спеціальності планувати відкриття магістратури.

Активізувався процес затвердження тем наукових досліджень на здобуття наукового ступеня доктора наук. Доцентам М.С.Курачу і Д.Ч.Чику надані клопотання від навчального закладу для навчання у докторантурі (технологічна освіта, філологія).

Акцентуємо на необхідності активізувати наукову роботу завідувачам кафедр інституту щодо визначення наукових спеціальностей та галузей наук на здобуття наукового ступеня доктора наук у відповідності до ліцензійних вимог до претендентів на зазначені посади.

Ще один шлях зміцнення кадрового потенціалу професорсько-викладацького складу – отримання вченого звання професора і доцента. Реальні перспективи щодо отримання вченого звання професора на сьогодні є у доцентів О.М.Довгань, В.А.Янкова і доктора наук В.Є.Бенери.

Упродовж минулого навчального року рішенням атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України вчене звання доцента присвоєно І.С.Коханській, М.С.Курачу, О.К.Галаган. Атестаційні справи Н.М.Савелюк та І.О.Волянюк завершені і подані на розгляд колегії МОН України.

У резерві зростання доцентського корпусу – доценти кафедр, які виконали умови доцента достроково (С.Б.Шабага, І.А.Білосевич, Н.І.Цицюра), що дає змогу вже в цьому навчальному році розглядати їх атестаційні справи щодо присвоєння вченого звання доцента.

(Закінчення на стор.2)

ВІРНІСТЬ СТРАТЕГІЇ – ГАРАНТІЯ УСПІХУ

Афанасій ЛОМАКОВИЧ
ректор інституту

(Початок на стор. 1)

Перспективи отримання вченого звання доцента на даний навчальний рік також мають Л.І.Врочинська, Н.Г.Зіньковська, Л.М.Кравець. Надання навчально-методичній продукції цих науковців рекомендаційних Грифів МОН України сприятимуть розгляду атестаційних справ претендентів щодо присвоєння такого вченого звання.

Упродовж минулого навчального року палітра наукових спеціальностей захищених кандидатських дисертацій була різнобарвною. Штат науково-педагогічних працівників вищого ґатунку на кафедрах інституту поповнили дев'ять кандидатів наук: кандидати історичних наук В.М.Желізняк (історія України), М.О.Сопіга (історія науки і техніки); кандидат біологічних наук Л.М.Головатюк (нормальна анатомія); кандидати педагогічних наук О.М.Лукач (теорія і методика виховання), Н.І.Яценюк (теорія і методика професійної освіти), В.Ю.Цісарук (теорія та методика технологій); кандидати мистецтвознавства О.Г.Легкун (теорія й історія культури), Л.П.Макаренко (музичне мистецтво); кандидат наук з фізичного виховання і спорту В.І.Банах (олімпійський і професійний спорт).

Важливо, щоб здобувачі наукового ступеня при виборі галузі науки і теми кандидатської дисертації враховували рекомендації наукової частини і потреби кафедри щодо організації навчального процесу.

КОНФЕРЕНЦІЇ ТА ПУБЛІКАЦІЇ

Навчальний рік, що минув, характеризувався підвищеною активністю у проведенні наукових конференцій, за матеріалами яких опубліковані збірники наукових праць. У підсумку, проведені конференції дали змогу підготовити 6 викладацьких і 2 студентських наукових збірники, виданих у нашому видавничому центрі, і 2 збірники, виданих у Рівненському і Східноєвропейському університетах за результатами спільно проведених наукових форумів.

У рамках програми IX Міжнародних культурно-мистецьких зустрічей «Діалог двох культур – 2013» в інституті відбулась науково-практична конференція у двох тематичних частинах: «Романтизм польський та український. Від романтизму – до сучасності» і «Тадеуш Чацький і його спадщина».

Важливою подією культурно-мистецького життя регіону став вихід у світ книги «Слово про Кременець», де подано вибрані фольклорні, літературні твори, спогади, листи, виступи, що відображають минуле та сучасне Кременця з його багатокультурними традиціями та історію Волинського ліцею, знаного в Україні та за її межами. Це перша спроба зібрати воєдино й презентувати читачеві різноманітні тексти, які стосуються нашого міста. Не претендуючи на вичерпність поданих матеріалів, укладачі переконані, що цей своєрідний збірник стане поштовхом до появи наступних подібних книг. Видання адресоване викладачам і студентам гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів, учителям та учням ліцеїв, загальноосвітніх шкіл, краєзнавцям, а також усім тим, кого цікавить Кременець, хто залюблений у це славне і чудове місто.

Наступного року науковий світ відзначатиме 225-річчя від дня народження відомого природодослідника Віллібальда Бессера, чиє ім'я та діяльність тісно пов'язані з нашим містом. З нагоди святкування річниці відбудуться «Бессерівські студії» з участю науковців з України, Польщі, Росії, Білорусі.

У листопаді цього року в інституті відбудеться Всеукраїнська науково-практична конференція «Письменник в умовах заблокованої культури», яку ми готуємо спільно з науковцями Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка та з участю науковців інших країн.

Зріс творчий потенціал професорсько-викладацького складу інституту в аспекті видавничої діяльності. За минулий рік видано 10 монографій (з них 8 одноосібних та 2 – у співавторстві), 31 навчально-методичний посібник, з яких 14 посібників і 1 навчальна програма із Грифом МОН України. Одноосібні монографії підготували О.Г.Панфілова, Л.М.Невідомська, І.М.Комінярська, М.С.Лабащук, ГМ.Возняк, С.Б.Шабага, В.І.Банах, В.П.Мазурок, В.Й.Разіцький, В.О.Рац.

Підвищені вимоги навчального закладу до претендентів на присвоєння вченого звання доцента дали свої результати. За висновками незалежної експертизи в Інституті інноваційних технологій та змісту освіти Міністерства освіти і науки України надано Гриф 18 навчальним та навчально-методичним посібникам і навчальній програмі, серед яких 7 одноосібних та 10 – у співавторстві.

Для проведення незалежної експертизи в Інституті інноваційних технологій та змісту освіти щодо надання Грифу МОН України надіслано 5 одноосібних навчальних та навчально-методичних посібників, які підготували викладачі К.С.Маслій, М.Ф.Шмир, Л.І.Врочинська, Л.М.Кравець, Т.С.Фасолько та 3 – у співавторстві (Я.І.Кравчук, В.М.Трифонюк; О.І.Бочелюк, Т.В.Романюк; Л.М.Пашинський, Р.Т.Гарматюк), а також вченою радою інституту прийняте рішення рекомендувати навчально-методичні посібники Н.Г.Воронцової, О.І.Галаси, Р.Я.Яковишина, Н.Г.Зіньковської щодо надання їм відповідного Грифу.

Нинішній навчальний рік ознаменується реалізацією програми до відзначення 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка. Серед запланованих заходів – урочиста академія, Шевченківські читання на тему «Тарас Шевченко у полікультурному просторі» за участю науковців Польщі, Білорусі, Росії і України та ювілейна конференція з участю науковців Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України з наступним виданням збірника матеріалів «Про творчість Т. Г. Шевченка».

Передбачено зустрічі з лауреатами Національної премії ім. Т.Г. Шевченка (М. Жулинський, Г. Штонь, В. Дончик, П. Мідянка). Буде проведено регіональний конкурс декламації творів Тараса Шевченка серед навчальних закладів, конкурс на кращий мистецький твір шевченківської тематики серед студентів та викладачів і І етап Всеукраїнського літературного конкурсу «Розкрилля душі» серед студентів. До ювілею Кобзаря готується урочистий концерт, а також будуть організовані виставка графічних робіт заслужених художників України Є.Удіна та Я.Омеляна та фотовернісаж «Стежками Кобзаря на Волині».

СТАБІЛЬНІСТЬ СТРАТЕГІЇ

Стабільність нашої стратегії гарантується тим, що, спрямувавшись на реалізацію галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти, дотримуючись Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, ми розробляємо конкретні заходи щодо виконання основних положень згаданої Концепції і водночас продовжуємо поетапну реалізацію Концепції розвитку Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка на 2012 – 2021 рр.

Згадані нормативні документи визначають стратегічні орієнтири і тактичні принципи розвитку інституту, організації науково-педагогічної роботи, всієї системи підготовки фахівців для національної школи. З огляду на цю нормотворчу тріаду ми здійснюємо низку організаційних заходів. З метою активізації наукової діяльності створюємо належні умови викладачам, які виконують дисертаційні дослідження на здобуття наукового ступеня доктора наук і присвоєння вченого звання професора, сприяємо активізації видавничої діяльності науково-педагогічних працівників, які мають вчене звання доцента, з

підготовки та видання посібників для надання Грифу МОН України та завершенню підготовки і видання навчально-методичних праць і монографій, передбачених поточним та перспективним плануванням, координації діяльності науково-дослідних лабораторій інституту із держбюджетними темами провідних вищих навчальних закладів і наукових установ України.

Успішна підготовка до чергової акредитації всіх напрямів і спеціальностей, забезпечення якості надання освітніх послуг йтиме через визначення пріоритетних нормативних навчальних дисциплін для здійснення самоаналізу діяльності навчального закладу, оновлення та вдосконалення структури і змісту навчально-методичних комплексів дисциплін нормативної та вибіркової частин навчальних планів згідно з новими галузевими стандартами освіти, а також інформаційно-методичне переоснащення навчальних кабінетів, лабораторій, майстерень, інших складових матеріально-технічної бази, закріпленої за кожним факультетом з одночасним раціональним перерозподілом навчальних площ між окремими факультетами та спеціальностями.

...Стратегія діяльності інституту, визначена нормативними документами вищих органів управління освітою, проектується на наші можливості та потреби і за умови глибокого усвідомлення та сумлінного виконання кожним працівником його функціональних обов'язків визначить такий алгоритм і рівень роботи, які дадуть вагомі результати і цим самим забезпечать нашому навчальному закладу гідне місце в сучасному багатовекторному науково-освітньому просторі.

ДО НОВИХ ЗНАНЬ: СТАРТ ДВАНАДЦЯТИЙ

Урочистості з нагоди початку нового 2013 – 2014 навчального року відбулися на майдані головного корпусу інституту. Перед початком дійства яскраве святкове дефіле виконав ансамбль барабанщиць.

Прозвучали вітальні слова ведучих Андрія Дубаса та Ірини Ворони, які запросили до почесної президії проректора з навчальної роботи, кандидата психологічних наук, доцента М.Б.Боднар,

проректора з виховної роботи, кандидата педагогічних наук М.В.Сиротюка та директора педагогічного коледжу Н.В.Бабій. Вперше урочистою ходою разом зі своїми кураторами пройшли першокурсники, котрі поповнили велику родину студентів інституту та коледжу.

Після внесення Державного Прапора нашої держави прозвучав Гімн України, що розпочав урочистості. Студентів, викладачів та гостей зі Святом Знань привітала проректор з навчальної роботи М.Б.Боднар.

Під супровід пісні "Шлях до Тараса" у виконанні Володимира Дзюми кращі студенти поклали квіти до пам'ятника Великому Кобзарю.

Першокурсниця мистецького факультету Юлія Стецюк прийняла із рук голови первинної профспілкової організації студентів Андрія Заблоцького традиційний Ключ до знань.

Голова студентського парламенту Сергій Колісецький запалив символічний Вогонь знань, а своє музичне вітання подарувала присутнім лауреат Всеукраїнського пісенного конкурсу "Кришталевий жайвір", четвертокурсниця мистецького факультету Катерина Байрах.

Після винесення Державного Прапора урочистості завершилися під виконання Гімну України, і в небо злетіли гірлянди кольорових кульок, випущених першокурсниками.

Урочистості підготували проректор з виховної роботи Микола Сиротюк, режисери Василь Скоропляс, Антон Благій, асистент Олександр Ковінь і звукорежисер Левко Харамбура.

Фото Петра ДАНИЛЮКА

ЕЛІТНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛІТИ

Анатолій БАГНЮК
головний редактор "Замку"

На засіданні спеціалізованої вченої ради у Державному вищому навчальному закладі "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" відбувся успішний захист завідувачем кафедри суспільних дисциплін нашого інституту І.Б.Скакальською дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук на тему "Політико-соціальні виміри та етнокультурні трансформації української еліти Західної Волині (1921 – 1939 рр.)". Робота виконана на кафедрі історії України Тернопільського НПУ ім.Володимира Гнатюка, а науковим консультантом виступав доктор історичних наук, завідувач кафедри нової і новітньої історії та методики викладання історії, професор цього ж університету М.М.Алексієвець.

Опонували нашому науковцю доктор історичних наук, доцент Переяслав-Хмельницького ДПУ ім.Григорія Сковороди В.К.Молоткіна; доктор історичних наук, завідувач кафедри всесвітньої історії Житомирського державного університету ім.Івана Франка, професор Г.М.Стародубець і доктор історичних наук, професор кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Тернопільського національного економічного університету І.Б.Дацків.

Характерною ознакою і водночас заслугою дисертаційного дослідження є те, що в ньому вперше комплексно проаналізовані політико-соціальні виміри та культурні трансформації української еліти Західної Волині у міжвоєнний період XX століття. Це зроблено на основі опрацювання архівних матеріалів і наукової літератури, осмислення інформаційно-фактологічної і теоретико-аналітичної бази з урахуванням сучасної методології. Історіографія проблематики підтверджує, що робота І.Б.Скакальської значною мірою розширює згадану фактологічну базу та скорочує теоретико-метдологічний дефіцит у висвітлення даної теми. Бібліографія за тематикою дослідження нараховує 966 позицій, серед яких – 54 авторських публікації: 4 монографії, 25 статей у наукових фахових виданнях і стільки ж публікацій, які додатково відображають результати дослідницької роботи дисертанта.

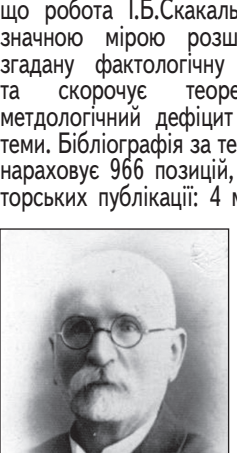

Наш автор наголошує, що еліта завжди виступала активним учасником суспільних процесів, каталізатором і впливовою силою політичного, соціально-економічного і духовно-культурного розвитку суспільства, а тому її формування, становлення та діяльність завжди залишаються об'єктом дослідження й аналізу для науковців різного профілю. Дисертація підкреслює важливу особливість: українська національна еліта міжвоєнного періоду не виконувала своєї класичної функції – політичної – з причини відсутності власної держави, натомість зуміла проявити себе в усіх інших сферах функціонування суспільства і тим самим сприяла консолідації тогочасного українства у прагненні об'єднатися в єдиній соборній національній державі.

Волинська еліта міжвоєнного періоду навіть в умовах асиміляційної урядової політики Польщі зуміла ефективно стимулювати вирішення проблем етнічного самозбереження, задоволення соціальних, культурних і духовних потреб населення, залучати його до активної участі у громадському житті краю. Як наслідок, відбувалося формування національної еліти з державницьким мисленням, яка вже на той час почала суттєво впливати на ситуацію в регіоні. Її представники очолювали політичні партії, репрезентували інтереси місцевих громад і всього населення краю у польському парламенті, створювали громадські організації і залучали до їх діяльності місцевих жителів, постійно публікували в періодиці статті націокультурного і націотворчого змісту, виступали поборниками незалежності української православної церкви.

Дослідження І.Б.Скакальською волинської еліти міжвоєнного періоду дійсно є елітним. Насамперед тим, що політико-соціальний та етнокультурний аспекти діяльності цієї національної верстви на теренах окремого регіону вперше в історичній науці аналізуються на рівні докторської дисертації і висвітлені на сторінках окремої фундаментальної монографії. Спираючись на історичну літературу, методологічні засади та відповідну джерельну базу, автор зуміла здійснити комплексну, ґрунтовну і всебічну реконструкцію української еліти Західної Волині упродовж міжвоєнного періоду XX століття. В роботі проаналізовано концептуальний досвід, стан наукової розробки теми і сформульовано дефініції основних термінів тематичної проблематики. Це те, що стосується теоретико-методологічного аспекту дисертаційних пошуків нашого науковця.

Теоретико-аналітичне й інформаційно-практичне наповнення дослідження не тільки масштабне і різнопланове, а й логічно структуроване, означене аргументованими висновками, збагачене різновекторними підходами до висвітлення проблеми. Зокрема, автор з'ясувала джерела і шляхи формування національної еліти Західної Волині, її соціально-політичне становище в умовах державної політики Польщі, а також висвітлила особливості її діяльності у форматі громадсько-політичних, культурно-освітніх і кооперативних інституцій. Важливо, що релігійна еліта регіону показана як фактор акумуляції та систематизації національних духовних цінностей і як найактивніший суб'єкт українізації православної церкви, а освітянська інтелігенція краю досліджена як визначальний феномен підготовки національних кадрів і формування української державницької еліти. Окремо аналізується культурно-мистецький аспект діяльності волинської національної еліти як активного учасника процесів національного духовно-культурного відродження. В загальному, визначено провідні національно-державницькі ідеї тогочасної української інтелігенції й окреслено її важливу роль у розвитку краю та вагоме місце в розгортанні національно-визвольних змагань українського народу у міжвоєнний період XX століття.

Таким чином, у дослідженні І.Б.Скакальської вперше запропоновано новий підхід до аналізу процесів трансформації національної еліти як провідної сили українського населення Волині у період 1921 – 1939 років. Водночас актуалізована науково-методологічна проблема: сучасна наукова методологія ще не розробила належного інструментарію для достатньо ефективного вивчення специфіки, суспільно-політичного значення та соціальної ролі національної еліти регіонального рівня. А це, відповідно, вимагає переосмислення існуючих і пошуку нових концептуальних схем вивчення проблем регіональної еліти в діахронному та синхронному аспектах. У цьому плані матеріали та висновки дисертації можуть бути використаними державними структурами при визначенні концепцій і методів національної політики з метою формування і виховання майбутньої еліти держави. Отже, результати дослідження мають значення для вивчення суті та характеру трансформації сучасної національної еліти.

Дисертаційне дослідження має низку науково-теоретичних знахідок, що не лише підтверджують цінність роботи, а й можуть бути використаними різними фахівцями, які досліджують аналогічні чи дотичні проблеми. Зокрема, визначаючи типи української національної еліти Волині, І.Б.Скакальська аргументовано стверджує: класифікацію цієї національної верстви треба здійснювати з урахуванням того факту, що українське суспільство міжвоєнного періоду належало не до стабільних, а до перехідних суспільств, більше того, функціонувало в умовах іноземного панування, і це закономірно впливало на специфіку діяльності еліти , а отже, вносить свої корективи в її типологізацію.

Наступне важливе твердження автора стосується джерел становлення української еліти Західної Волині. Такими джерелами названі українські родини, національні освітні заклади, в тому числі, духовні, громадсько-політичні, релігійні та молодіжні організації, іммігрантська інтелігенція, монастирі краю. Третє, що віднесемо до знахідок дисертації, – висвітлення пріоритетів волинської еліти, серед яких автор однозначно віддає перевагу позиції центристських політичних груп, що відкидали як прорадянську, так і пропольську орієнтації, а дотримувались опори на власні сили та проголошення боротьби у підпіллі. Саме з рядів центристів формувались на Волинській землі патріоти України, борці за її незалежність, такі як повстанський отаман Тарас Бульба-Боровець, Борис Козубський, Роман Бжеський та інші активні борці проти полонізації краю. Ще один здобуток дослідження – виокремлення конкретних груп волинської еліти з чіткою їх характеристикою за складом і цілями діяльності, значимістю впливу на ситуацію в регіоні, за місцем і роллю у захисті інтересів населення. Підкреслено, що важливим елементом політичної діяльності еліти Західної Волині була участь у парламентських виборах і депутатська робота з вирішення соціально-економічних проблем української громади за допомогою парламентської трибуни (С.Підгірський, О.Левчанівська, М.Черкавський, С.Козицький).

Не можна не згадати акцентування автором позитивної ролі релігійної еліти краю не лише в українізації церкви, а й у зміцненні духовно-патріотичного потенціалу населення (М.Малюжинський, М.Кобрин, Ф.Кульчинський, В.Біднов), а також аргументованого висвітлення впливу освітянської інтелігенції на становлення національної свідомості молоді і мистецької еліти – на духовно-культурне відродження Волині й України в цілому (Ніл Хасевич, Кость Місевич, Ростислав Глувко, Іван Гіпський та інші).

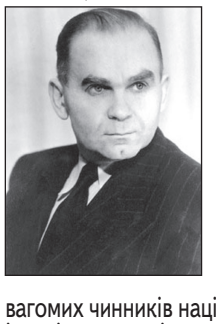

Черговим позитивом дисертації є означення кооперативної української еліти не лише як основної сили економічної модернізації краю, а й як організатора та каталізатора кооперативного руху – одного із вагомих чинників національно-господарського і соціально-політичного життя народу. Наголошено, що саме в кооперативних установах майбутні борці за національну ідею здобували навики громадсько-організаційної роботи. У роботі охарактеризовано діяльність творчої інтелігенції як важливого суб'єкта поширення національно-державницьких ідей і формування патріотичних почуттів місцевого населення (У.Самчук, А.Животко, В.Кархут, С.Даушков тощо).

У дисертаційному дослідженні доведено, що зростання національної свідомості та політичної активності українського населення, яким позначене життя Західної Волині 20 – 30-х років XX століття в умовах польського панування, спричинене діяльністю чільних постатей. Важливо підкреслити й те, що політична еліта українського народу зберегла ідеї української революції 1917 – 1921 років і зуміла їх розвинути й донести до волинян наслідки діяльності політичного проводу українського народу в наступні періоди історії та боротьби за власну державність. Особливо напередодні Другої світової війни, коли революційний націоналізм ОУН охопив більшість політично активної української молоді.

Історичне минуле нас вчить, і його уроки є актуальними для сьогоднішнього періоду становлення і розвитку української держави. Викладений у дисертації матеріал дав автору підстави зробити низку практичних висновків. Досвід двох десятиліть незалежності України показав, що її населення акумулює в собі могутню державотворчу енергію. Сучасний стан українського суспільства вимагає вирішення важливих, навіть не просто актуальних, а гострих соціально-економічних проблем. Історичний досвід Західної Волині у міжвоєнний період XX століття показує, що для подолання подібних труднощів, для активізації та поступу державотворчого процесу потрібна дієва національна еліта. А досвід політичної діяльності волинської еліти у 1921 – 1939 роках диктує необхідність згуртування сучасних політичних партій національно-демократичного спрямування навколо ідеї української державності. Тим більше, що сучасне політичне життя України характеризується діяльністю широкої палітри партій і рухів, яким не вистачає єдності та консолідації у вирішенні нагальних проблем українського соціуму. З огляду на це автор висловлює надію: "Можливо, сучасні лідери партій запозичать досвід суспільно-політичного життя Західної Волині міжвоєнного періоду XX століття та не повторюватимуть помилок волинської української еліти".

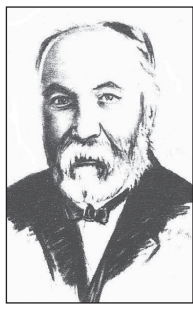

ВІТАЄМО!

Успішно захистила дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук

СКАКАЛЬСЬКА Ірина Богданівна

«ДІАЛОГ ДВОХ КУЛЬТУР»:

Програма IX Міжнародних українсько-польських культурно-мистецьких зустрічей "Діалог двох культур" виявилась насиченою різноманітними акціями. До неї увійшли IX Міжнародні зустрічі науковців

і IX Міжнародні зустрічі літераторів, VIII Міжнародні зустрічі музейників і XV Міжнародні мистецькі зустрічі, а також IV Міжнародний фотопленер у Кременці. Під патронатом Міністерства культури України, Міністерства культури і національної спадщини Польщі, департаменту культури, релігій і національностей Тернопільської ОДА "Діалог..." організували Музей Юзефа Пілсудського в Сулеюовеку, Фундація "Допомога полякам на Сході" (від Республіки Польща), Літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького в Кременці, Кременецька районна рада, відділ культури, туризму, національностей та релігій Кременецької РДА (від України). Співпрацювали з організаторами Кременецький гуманітарно-педагогічний інститут імені Тараса Шевченка, Генеральне Консульство Республіки Польщі у Львові, Європейська Родина Шкіл імені Юліуша Словацького. Передбачені програмою "Діалогу..." заходи проходили, в основному, на базі Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту імені Тараса Шевченка та Літературно-меморіального музею Юліуша Словацького.

Зустріч розпочалася покладанням квітів до пам'ятників Тарасові Шевченку та Юліушу Словацькому, до меморіальної таблиці Тадеушу Чацькому і Гуго Коллонтаю, до могили матері польського поета Саломеї Словацької-Бекю. Урочисте відкриття "Діалогу..." відбулося на подвір'ї родинної садиби Словацьких (нині – Літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького) з участю представників Міністерств культури України та Польщі, Генерального Консульства Польщі у Львові, Фундації "Допомога полякам на Сході", Федерації польських організацій

в Україні, Тернопільської обласної ради та облдержадміністрації, Кременецької районної і міської рад та райдержадміністрації, громадськості міста.

Про діалог двох культур як фактор зближення і зміцнення співпраці українського та польського народів говорили відомий український поет, голова Української Всесвітньої Координаційної Ради Дмитро Павличко і директор Інституту літератури ім.Тараса Шевченка НАН України, академік Микола Жулинський, директор Департаменту культурної спадщини Міністерства культури Польщі Марек Малюхнік і консул Мар'ян Орліковський, український вчений-полоніст Ростислав Радишевський, уповноважений від інституцій-організаторів з польської сторони Маріуш Ольбромський, директор Літературно-меморіального музею Юліуша Словацького Тамара Сеніна, представники місцевих органів влади й інші учасники урочистого дійства.

Програма відкриття "Діалогу..." включала презентацію нових літературних видань художньої і наукової спрямованості, що стосувалися українсько-польської співпраці у сфері духовної культури. Письменник Роман Лубківський представив двотомник перекладів творів Юліуша Словацького українською мовою; голова Польсько-українського товариства в Парижі Марк Францішковський – "Нарис діяльності Товариства в 1976 – 2012 рр. Співпраця в еміграції"; Маріуш Ольбромський – науковий збірник "Діалог двох культур – 2012". Окрім цього, присутні ознайомились із дослідженням львівського науковця Йосипа Лося "Істина і поезія: сучасне прочитання поезій Юліуша Словацького і

Тараса Шевченка". Польський мистецтвознавець Ян Склодовський презентував пленерну виставку "Лауреат Нобелівської премії Чеслав Мілош. Шляхом молодості". Водночас проходило традиційне Свято вулиці Юліуша Словацького, де студентська та учнівська молодь міста показала тематичні квіткові експозиції, а кременецькі мистецькі гурти "Гладущик" і "Палітра" – виставку творів образотворчого мистецтва.

Важливим заходом "Діалогу..." став "круглий стіл" представників української та польської сторін, де обговорювались формат і перспективи наступних зустрічей в рамках "Діалогу двох культур", можливості присвоєння обласному Літературно-меморіальному музею Юліуша Словацького статусу національного, включення П'ятницького козацького цвинтаря до складу об'єктів Кременецько-Почаївського державного історико-архітектурного заповідника, шляхи збереження пам'ятки історії державного значення – Кременецького замку, а також інші питання.

Власне бачення означених проблем висловили академік Микола Жулинський, письменники Дмитро Павличко і Роман Лубківський, ректор інституту, професор Афанасій Ломакович, заступник голови Кременецької районної ради Валерій Левченко та міський голова Кременця Олексій Ковальчук, директор Літературно-меморіального музею юліуша Словацького Тамара Сеніна, а також заступник голови Тернопільської обласної ради Олег Боберський, заступник голови Тернопільської облдержадміністрації Петро Гоч, заступник голови Кременецької райдержадміністрації з гуманітарних питань, випускник нашого інституту Тарас Мельничук.

Позицію польської сторони озвучив директор Департаменту польської культурної спадщини за кордоном Міністерства культури та національної спадщини Республіки Польщі Марек Малюхнік.

У роботі "круглого столу" брали участь начальник відділу аналітично-гуманітарних програм Кременецької районної ради Микола Матвіюк, керівник апарату районної ради Євгенія Новицька, завідувач Кременецької міської бібліотеки ім.Юліуша Словацького Оксана Вальчук, члени ректорату інституту Марія Боднар і Валентина Бенера, представники засобів масової інформації.

Розмова про проблеми та перспективи культурно-мистецького розвитку міста і нашого інституту, про їх роль та місце в реалізації проекту "Діалог двох культур" знайшла своє продовження під час зустрічі із заступником Міністра культури України Броніславом Стичинським. Конкретні думки з цієї проблематики висловили ректор інституту, професор Афанасій Ломакович, голова Кременецької районної ради Андрій Гуславський, настоятель Собору Преображення Господнього, протоієрей Володимир Буграк.

Всі акції "Діалогу..." приурочені знаковим датам в історії польської та української культур: 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка, 205-ій річниці з дня народження Юліуша Словацького, 200-річчю пам'яті Тадеуша Чацького і 150-й річниці Січневого повстання. Зокрема, на науковій конференції "Романтизм польський та український. Від романтизму – до сучасності" 44 науковці двох країн аналізували місце в духовному просторі національної історії та культури видатних історичних постатей України і Польщі: Тараса Шевченка і Юліуша Словацького, Богдана Залєвського і Миколи Гоголя, Адама Міцкевича й Івана Франка, Максима Рильського і Станіслава Маковського й інших.

Програма конференції включала наукові повідомлення директора Інституту літератури імені Т.Г.Шевченка, академіка Миколи Жулинського ("Тарас Шевченко в духовному просторі національної історії та культури"), науковця Музею Незалежності у Варшаві, доктора Анни Мілевської-Млиннік ("Приязнь засланців Тараса Шевченка і Богдана Залєвського"), директора Інституту Івана Франка НАН України, професора Євгена Нахліка ("Юліуш Словацький і Тарас Шевченко: сходження і розходження"), професора Любельського Католицького Університету ім.Іоанна Павла II Владислава Макарського ("Про Юліуша Словацького і його ономастичний твір"), науковця з Молдови Олени Усової ("Творчість Юліуша Словацького в журналі поляків Молдови "Ютрженка"), директора Літературно-меморіального музею Юліуша Словацького Тамари Сеніної ("Юліуш Словацький і Тарас Шевченко: паралелізм доль героїв"), аспірантки Житомирського державного університету ім.Івана Франка, випускниці нашого інституту Олени Мороз ("Антеїстично-кордоцентричні мотиви творчої спадщини Юліуша Словацького та Андрія Хойнацького"), доцента Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини Марини Павленко ("Юліуш Словацький та Умань"), завідувача кафедри української мови та літератури нашого інституту, доцента Олега Василишина ("Антологія "Слово про Кременець" як джерело вивчення літератури рідного краю") і інші.

Значна частина доповідей стосувалася Січневого повстання 1863 року та його впливу на культурно-мистецький простір України та Польщі. Цю тему аналізували науковець Інституту літературних досліджень Польської Академії Наук, доктор Марек Трошинський ("Владислав Міцкевич у Варшаві перед повстанням"), професор Національного університету "Острозька академія" Петро Кралюк ("Вплив Січневого повстання 1863 року на розвиток української культури"), професор Університету Коперніка в Торуні, доктор Богдан Бурдзєй ("Польський щит". Поезія і молитва в Січневому повстанні").

У виступах окремих науковців прозвучала виключно кременецька тематика: "Прощання з Кременцем" Станіслава Балінського" (доктор Генрик Дуда, Любельський католицький університет ім.Іоанна Павла II), "Казімєж Грошинський – полоніст із Кременця" (Вєслав Носовський, Товариство "Коло кременчан у Варшаві"), "Орфей польської поезії з українським корінням" (Наталія Колесник, вчитель-методист із Житомирщини).

Про українсько-польські мистецькі зв'язки та співпрацю у сфері культури в діахронному та синхронному аспектах і в контексті творчості видатних діячів історії та культури обох народів говорили Наталія Єржиківська, Павло Михед (Інститут літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, Київ), Ян Склодовський (Товариство істориків мистецтва, Варшава), Уршуля Маковська (Інститут мистецтва Польської Академії мистецтв, Варшава), Богдан Тихолоз (факультет журналістики Львівського НУ ім.Івана Франка), Тетяна Мартко (Літературно-меморіальний музей М.Т.Рильського, м.Київ), Ханна Ратушна, Анджей Полюховський (Любельський Католицький Університет ім.Іоанна Павла II), Олександр Гордон (Львівська обласна організація Спілки письменників України), Василь Горбатюк (Хмельницький обласний літературний музей).

Цікавою та нестандартною вичвилась тема "Сучасне бачення українсько-польських культурних взаємин у краєзнавчій прозі Тернопілля та Рівненщини", яку запропонували письменники Сергій Синюк (м.Шумськ) та Юлія Бондючна (м.Рівне).

Характерною рисою конференції "Тадеуш Чацький. Його часи і твори" стала особлива увага українських і польських науковців до минулого і сучасного освітніх систем Польщі й України, розвитку польсько-української співпраці у сфері освіти з урахуванням культурно-освітніх традицій. Окрім польських фахівців з Університету Яна Кохановського в Кельцах, Варшавського Університету, Вармінсько-Мазурського Університету в Ольштині, Музею Незалежності у Варшаві, з цього питання виступили науковці нашого інституту – доктор історичних наук Генріх Стронський, доктор педагогічних наук Валентина Бенера, кандидат історичних наук Володимир Собчук, кандидат педагогічних наук Роман Яковишин.

ЗУСТРІЧ ДЕВ'ЯТА

Зокрема, професор Варшавського університету Ірена Шиб'як торкнулася питання "Два ліцеї: Кременецький і Варшавський", а науковець Музею Незалежності у Варшаві Лукаш Живек аналізував "Початки відновленого Кременецького ліцею очима його вихованця". Частина доповідей була безпосередньо приурочена життєтворчості Тадеуша Чацького: "Твір Тадеуша Чацького" (професор Університету Яна Кохановського в Кельцах Єва Дановська), "Наукові подорожі Тадеуша Чацького" (професор Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині Норберт Каспарек), "Тадеуш Чацький – співорганізатор Волинської гімназії у Кременці" (професор Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині Анджей Шмит), "Чацький і Коллонтай у свідомості викладачів і студентів Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім.Тараса Шевченка" (доктор педагогічних наук Валентина Бенера).

Структурованими в діахронному аспекті виявились наукові повідомлення трьох наших науковців: кандидат історичних наук, доцент Володимир Собчук представив дослідження "Про початки шкільництва

в Кременці". Логічним продовженням тематики стало повідомлення кандидата педагогічних наук, доцента Романа Яковишина "Освітньо-виховні системи Галичини в II половині XIX – початку XX століття". А завершила тріаду тематичних досліджень доповідь доктора історичних наук, професора Генріка Стронського "Від Волинського ліцею до спільного університету. Про польсько-українську співпрацю у сфері освіти в 1991 – 2013 роках".

Насиченою була культурно-митецька частина "Діалогу...". Відбулися авторські концерти кобзаря Василя Жданкіна, джазової вокалістки Університету ім.Марії Склодовської-Кюрі (Люблін) Александри Оберди. Пройшла "Ніч українських і польських бардів та поетів", де виступали більше двадцяти майстрів поетичного

слова й авторської пісні обох країн. Молодь "Літературної кав'ярні" з Хожува та Європейської Родини Шкіл ім.Юліуша Словацького представили мистецькі програми "День народження Юліуша" , "І залишиться після мене та сила фатальна...". Літературно-мистецький формат мала презентація підготовленої науковцями Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім.Тараса Шевченка і працівниками Літературно-меморіального музею Юліуша Словацького антології "Слово про Кременець". Теоретичний акцент в культурно-мистецькій частині "Діалогу..." поставили "Розмови про мистецтво. Презентації", під час яких польські й українські мистецтвознавці й автори не лише висловлювали свої позиції у відношенні проблем історії та теорії мистецтва, а й презентували різножанрові твори та публікації.

У "Розмовах про мистецтво" директор Тернопільського обласного краєзнавчого музею Степан Костюк на основі музейних фондів розкрив образ Юліуша Словацького у доробку художників Тернопілля, а мистецтвознавець з ТНПУ ім.Володимира Гнатюка Марія Євгеньєва – мистецький внесок Костя Місевича у розвиток українсько-польських культурних взаємин. Тему "Волинь у творчості Романа Дверніка" запропонувала учасникам "Діалогу..." представник Лондонського видавництва "Veritas" Паула Войтацька. Теоретичну тематику розгортали Дорота Северин з Окружного музею в Любліні ("Ян Цибіс між Кресами. Спогади"), професор Львівської НМА ім.М.Лисенка Ірина Зіньків ("Київська та харківська бандури в західній і східній українські діаспорах"). Стипендіат Фундації "Янінеум" при Ягеллонському університеті у Кракові, митець Ігор Панков (Росія) презентував авторську тему "Кременець у графіці та фото Ігора Панкова".

Українські та польські науковці, автори і літературознавці не лише обмінювалися думками з приводу загальних закономірностей і національних особливостей творчого процесу, а й представляли найновіші поетичні та прозові публікації. З української сторони свої збірки й окремі твори презентували Наталія Єржиківська (Київ), Олександр Гордон (Львів), Євген Безкоровайний (Тернопіль), Сергій Синюк (Шумськ), Іван Потій, Ольга Біркова, Олександр Марченко, Наталя й Артем Перескокови, Роман Левандовський (Кременець); з польської – Вальдемар Міхальський (Люблін), Казімєж Бурнат (Краків), Тереза Томся (Познань), Станіслав Рогаля (Кельци). Варто виокремити авторський вечір Божени Птак (Гданськ) і презентацію книжки "Троянда і камінь", яку під музичний супровід піаністки Марії Бака-Вільчек (Краків) здійснив член Варшавського відділу Спілки польських письменників Маріуш Ольбромський.

Глибоке враження на учасників "Діалогу..." справив комплект листівок "Близькі серцю поета", де відображені взаємини Юліуша Словацького з жінками, котрі мали відчутний вплив на його творчість. Закономірно, що першою з-поміж них називають матір Юліуша Саломею Словацьку-Бекю, яку він вважав своєю "десятою музою". Серед інших – Александра Мощенська (ймовірний прототип Анелі з поеми "Беньовський"); Кора Пінар – дочка власника паризького видавництва, де Юліуш друкував свої твори; Людвіка Снядецька – дочка професора Віленського університету, героїня драми "Кордіан"; Шарлотта Наполеон Бонапарт – племінниця імператора Наполеона I Бонапарта, знайомство з якою переросло у велике почуття і в салоні якої на літературно-мистецьких вечорах Словацький постійно бував; Марія Водзінська, чиєї руки добивався сам Фридерик Шопен і яка стала персонажем поеми "У Швейцарії", а також Йоанна та Софія Боброви – дружина і дочка маршалка кременецької шляхти; Елантина Паттей та її племінниця Матильда, Юлія Михальська, чиє ім'я символічно вписане в ряд родинних імен на пам'ятнику Саломеї Словацької, що знаходиться на Туницькому кладовищі у Кременеці. Під керівництвом директора Літературно-меморіального музею Юліуша Словацького Тамари Сеніної, яка особисто представляла комплект, листівки підготували наукові працівники музею Оксана Зуб, Олена Гаськевич, Наталя Перескокова та Оксана Осінчук.

Завершилася дев'ята зустріч у рамках "Діалогу двох культур" тематичною екскурсією "Слідами спільної спадщини народів", чим було підтверджено переконання обох сторін – учасників та організаторів "Діалогу...": десята, ювілейна зустріч має бути не менш насиченою, яскравою і відкривати нові горизонти польсько-української культурно-мистецької співпраці.

РІДНА НАМ РОДИНА ШКІЛ

Валентина КАЩУК

Європейська родина шкіл імені Юліуша Словацького, незмінно очолювана польським громадсько-культурним діячем Анджеєм Крулем, стала нам дійсно рідною. Такому тісному зближенню сприяли два фактори: щорічні зустрічі нашого студентства з польською учнівською молоддю в рамках "Діалогу двох культур молодих" і, безперечно, особисті творчі контакти Анджея Круля з колективом нашого інституту та персонально з ректором, професором Афанасієм Ломаковичем.

ЄРШ ім.Юліуша Словацького заснована в 1984 році і з того часу щорічно відбуваються її зльоти в різних містах Польщі, України та інших країн. Зауважимо, що ювілейні зльоти – X, XV, XX, XXV – проходили в Кременці, на базі нашого навчального закладу. Не сумніваємось, що й XXX зліт у рік 205-ої річниці великого польського поета матиме однозначну географію – наше місто і нашу альма-матер, з історією яких тісно пов'язана доля родини Словацьких.

Кожне перебування польських школярів у сучасному Кременці, у мурах Волинських Афін, де "минуле служить майбутньому", справляє, за їх словами, незабутнє враження, спонукає до більш ґрунтовної і широкої розробки спільних творчих програм культурно-мистецьких молодіжних зустрічей. Такі програми реалізуються спільно представниками як польської учнівської, так і української студентської молоді.

Цьогорічна зустріч ЄРШ ім.Юліуша Словацького стала ще однією сторінкою в історії польсько-українських культурно-мистецьких молодіжних взаємин. Її програма мала формат творчого діалогу, за змістом була широкоплановою, а за характером

– дружньою та щирою. Після тематичної екскурсії містом "Слідами Юліуша Словацького" польська делегація мала зустріч з ректором інституту, професором Афанасієм Ломаковичем, членами ректорату, з представниками студентського парламенту і студпрофкому. Гості поклали квіти до пам'ятника Тарасові Шевченку, оглянули історичні куртини архітектурного ансамблю Кременецького ліцею, відвідали бібліотеку інституту, Музей історії навчального закладу і Музей довоєнної фотографії.

Була закріплена традиція висаджування червоних і білих троянд (кольори Державного Прапора Польщі) в розаріумі Юліуша Словацького та синіх і жовтих тюльпанів (кольори Державного Прапора України) – біля пам'ятника Тарасові Шевченку. Як завжди, відбувся концерт творчих колективів, на якому аматори двох країн не лише продемонстрували можливості свого національного мистецтва, а й багато чого навчилися один в одного в стильово-методологічному аспекті. Крім цього, школярі і студенти декламували твори Юліуша Словацького, Тараса Шевченка й інших поетів українською і польською мовами.

Необхідно виокремити творчу зустріч шанувальників хореографічного мистецтва ЄРШ з учасниками народного танцювального ансамблю "Горлиця", котра практично переросла у масштабний майстер-клас, де польські й українські, а також змішані польсько-українські пари, групи та окремі виконавці під орудою члена Національної спілки хореографів України Андрія Медецького та під оцінюючим поглядом керівника польської делегації Анджея Круля демонстрували свою майстерність під час виконання польських та українських народних танців.

Кременецька сторінка зустрічей Європейської Родини Шкіл імені Юліуша Словацького завершилася високим мистецьким акордом, підсиленим душевною теплотою і глибокою сердечністю її учасників. І це дало потужний заряд для наступного, ювілейного зльоту ЄРШ у 2014 році, до якого уже розпочали готуватися ті, хто забезпечив успіх нинішньої зустрічі: проректор з виховної роботи Микола Сиротюк і його безпосередні помічники – активісти студентських самоврядних структур інституту.

Фото Петра ДАНИЛЮКА

КРЕМЕНЕЦЬ, УВІЧНЕНИЙ У СЛОВІ

Ніна КАЗЬМІРУК

У львівському видавництві "Місіонер" побачило світ нове літературно-художнє видання "Слово про Кременець", високу оцінку якому дав поет, літературознавець Борис Щавурський: "На мою думку, "Слово про Кременець – книга унікальна, оскільки щось не пригадую, аби чимось подібним міг похвалитися будь-який обласний центр. Утім, Кременець цього вартий... Хотілось би відзначити фундаментальний підхід укладачів "Слова...", їхню ерудованість і добрий як художній, так і естетичний смак".

Упорядниками антології виступили Афанасій Ломакович, Теодозій Присяжний, Гаврило Чернихівський, Олег Василишин, Тамара Сеніна. Літературне редагування здійснили Теодозій Присяжний і Лілія Невідомська. Художній редактор – Андрій Кісь. Комп'ютерна верстка Нелі Мацули. Коректори – Людмила Ростківська, Аліна Шульган, Уляна Крук. Вагомий внесок у підготовку книги зробили краєзнавець Сергій Медведєв, головний редактор газети "Замок" Анатолій Багнюк, завідувач видавничого центру інституту Сергій Юрчук, майстер комп'ютерного дизайну Василь Деревінський,

Твори українських та польських класиків і сучасних авторів у цьому ілюстрованому, об'ємному за обсягом виданні (407 с.) впорядковано у три розділи: "Кременець у фольклорі та художніх творах", "Волинські Афіни у красному письменстві" та "Кременець у спогадах, листах і виступах". Відкриває книгу передмова, а завершують відомості про використані літературні джерела та про колектив упорядників. Ілюстровано "Слово про Кременець" світлинами сучасних фотохудожників, насамперед, майстра народної творчості Петра Данилюка, Юрія Левандовського, і майстрів фотомистецтва 20 – 30-х років минулого століття, роботами художників-кременчан та викладачів нашого інституту, зокрема, заслужених художників України Євгена Удіна та Григорія Омеляна, а також Богдана Романюка, Олександри Панфілової, Романа Левандовського, Олени Васильчук та інших.

У передмові читач знайомиться з Кременцем, його історичними та культурними пам'ятками, які є мовчазними свідками подій героїчного минулого, змальованих у романах Василя Яна ("До останнього моря", третя частина епопеї "Нашестя монголів"), Антона Хижняка ("Данило Галицький"), Романа Федоріва ("Отчий світильник"), у повісті кременчанина Сергія Даушкова "Було колись", багатьох поетів-класиків та авторів сьогодення.

Боротьба русичів проти завойовників відображена у літописах, оспівана легендах і переказах. Героїка українського козацтва, пов'язана з нашим древнім містом і його околицями, захоплювала Тараса Шевченка і Миколу Костомарова, Михайла Драгоманова І Михайла Коцюбинського, Олену Пчілку та Лесю Українку, котрі в різний час побували тут. Окремою і досить вагомою постаттю нашої культурної історії став польський поет Юліуш Словацький, який зробив Кременець місцем всесвітнього паломництва. Чимало уваги приділено неповторній красі міста у творчій спадщині письменників – вихідців з нашого краю: Олександра Неприцького-Грановського, Оксани Лятуринської, Галини Гордасевич, Уласа Самчука, Бориса Харчука.

Значне місце посідає Кременець у творчому доробку письменників Василя Кархута і Марії Кавун-Кремінярівської. Місто справило незабутнє враження на Максима Рильського і Павла Тичину, Миколу Бажана й Андрія Малишка, Олеся Гончара, Олександра Підсуху, Дмитра Павличка, Ігора Муратова, Петра Панча, Петра Дорошка, Ростислава Братуня, Юрія Щербака, Ліну Костенко, Оксану Пахльовську, Ганну Чубач, Любов Забашту, Вікторію Віту, Миколу Вінграновського, Бориса Олійника, Івана Драча, Романа Лубківського, Романа Федоріва, Євгена Сверстюка, Івана Гнатюка й на багатьох інших велетів рідного слова, котрі віддали цьому чудовому куточку Волині частку свого творчого таланту.

У передмові дається оцінка Кременцю як місту української вітчизняної культури, що зберігало своє національне духовне коріння і разом з тим збагачувалося творчими надбаннями представників духовної культури інших народів: польського, російського, єврейського. Історична довідка розповідає про Кременецький єзуїтський колегіум XVIII століття, зокрема, про знайдені дослідниками два друковані весільні панегірики професора риторики і поетики Ігнатія Коцюбінського, де автор описує Кременецькі гори і весілля на Кременеччині.

Чергову сторінку історії та освіти Кременця першої третини XIX століття відкривають Волинська гімназія (1805 – 1819), Волинський ліцей (1819 – 1832) та пов'язані з ними видатні польські письменники-класицисти, теоретики літератури: Евзебіуш Словацький – батько Юліуша Словацького; професор польської мови, поет і педагог Алоїз Фелінський, один з директорів Волинського ліцею, який відкрив у місті літературний салон; професор літератури, вчений, священик Алоїз Осінський, котрий зосереджувався на компаративістиці; Гуго Коллонтай, уродженець с.Великі Дедеркали (нині Шумського району Тернопільської області), реформатор освіти, політичний діяч, один з авторів польської Конституції 3 травня, учасник повстання пілпроводом Тадеуша Костюшка. Тут працювали і навчалися відомі збирачі та дослідники українського й польського фольклору, польські поети-романтики. Вагомий внесок у розвиток польської, української, російської та білоруської етнографії та фольклористики зробив вченний Адам Чарноцький (псевдонім Зоріан Доленга-Ходаковський). Його найбільшим внеском в українську фольклористику є велике (понад 2000) зібрання українських пісень.

Великий поціновувач "творчого матеріалу" українського люду Томаш Падура й один з родоначальників польського романтизму Антоній Мальчевський; найвидатніші поети "української школи" в польському романтизмі Маурицій Гославський, Тимон Забровський, Томаш-Август Олізаровський, Юліуш Словацький, а також обдаровані учні цих талановитих письменників і педагогів: Кароль Сенкевич, який започаткував у Парижі до річниці створення Волинської гімназії щорічне Кременецьке свято і редагував видання "Кременецька бесіда"; Стефан Вітвіцький, Теодозій Сероцінський, Тимон Заборовський, Густав і Нарцис Олізари, Францішек Ковальський, прозаїк і драматург Йозеф Коженьовський та інші.

У Кременці деякий час жив і працював український громадський діяч, поет, журналіст Роман Бжеський – директор місцевої української книгарні, активний член "Просвіти", автор багатьох монографій, публіцистичних і поетичних творів, в яких згадував Кременець і Кременеччину.

Ірена Сандецька і Леонід Вишеславський, Маргарита Гецевич і В'ячеслав Майоров, Олександр Марченко та Лев Нікулін, Микола Пржевальський і Гаврило Чернихівський, Леся Романчук і Георгій Петрук-Попик, Олександр Смик і Віктор Підгурський... Цей перелік авторів, котрі писали і пишуть про Кременець, можна продовжувати до безконечності, тому що відходять одні митці і народжуються інші, та вічною лишається незбагненна живильна енергія нашого старовинного міста.

Презентація антології, що проходила у Концертному залі Гуго Коллонтая, стала святковим апогеєм першого дня традиційних українсько-польських літературно-мистецьких зустрічей "Діалог двох культур". На урочистості були запрошені представники українських і польських державних, культурних та громадських інституцій, письменники, викладачі, студенти нашого інституту. Програму підготували режисер Василь Скропляс, відеорежисер Олександр Ковінь, консультанти Микола Сиротюк та Олег Василишин, відповідальний за технічне забезпечення Андрій Кисіль, звукорежисери Левко та Роман Харамбури і ведуча Юлія Чух.

Традиційно урочисту програму дійства відкрив виступ ансамблю під орудою викладача кафедри методики музичного мистецтва та вокально-хорових дисциплін Алли Афанасенко з невмирущим "Тестаментом" Юліуша Словацького (соліст – викладач кафедри гри на музичних інструментах і хореографії Сергій Дедю).

Безпосереднє знайомство із творчим доробком розпочали вітання ректора інституту, професора Афанасія Ломаковича та доктора історичних наук, професора Генріха Стронського. Продовжили виступи наукові повідомлення кандидата філологічних наук Ірини Комінярської ("Улас Самчук як знакова постать у книзі "Слово про Кременець"), асистента кафедри англійської філології Олени Сафіюк ("Кременець в епістолярній спадщині Юліуша Словацького"), викладача педагогічного коледжу Романа Дубровського ("Кременецька мозаїка» у творчості поетів 80-х-90-х рр. XX століття "), кандидата філологічних наук Аліни Шульган ("Полоністика на сторінках антології"), ведучої Юлії Чух ("Спогади відомих культурних постатей про Кременець) і представлення окремими авторами власних творів, що увійшли до антології (польський гість Маріуш Ольбромський та поет, професор кафедри англійської філології інституту Анатолій Янков). Хвилюючий твір Юліуша Словацького "До Матері" польською мовою прочитала студентка факультету іноземних мов Надія Бутинська.

То бурхливо й емоційно, то схвильовано й сентиментально наші гості продовжували приймати яскраві мистецькі дарунки від художніх колективів інституту та міста. Практично жоден концерт не проходить без улюбленої ліричної пісні "Явір і яворина" на слова Дмитра Павличка, якою щиро схвилював глядачів (а насамперед – почесного гостя, автора цього твору) виступ чоловічого вокального квартету у складі Володимира Дзюми, Володимира Іванюка, Петра Клака та Ярослава Міщени.

...У Кременці дав два фортепіанних концерти Ференц Ліст – угорський композитор, педагог, диригент, публіцист, засновник угорської композиторської школи, перший піаніст, який виступав із сольними концертами. В той час у Берліні та Лондоні грала для королівських осіб Марія Шимановська – композитор, віртуозна польська піаністка, котра першою виконувала свої твори з пам'яті. Тому й горді кременчани, що в далекому минулому вони також мали честь слухати цю "чарівну богиню музики», "королеву звуків", як називали Шимановську Й.В.Гете й А.Міцкевич. Тому своєрідним відлунням мистецьких традицій різних поколінь музикантів в абсолютній урочистій тиші Концертної зали звучав "Прелюд" Фредеріка Шопена у майстерному виконанні викладача кафедри гри на музичних інструментах і хореографії, піаніста Івана Добриніна.

...Не лише дивовижною кременецькою природою був змалку зачарований маленький Юліуш Словацький. Разом із материнським молоком він увібрав своїм дитячим серцем всю глибину і неповторність українського фольклору, бо народна пісня завжди залишається символом єднання між різними народами без будь-яких кордонів. Тому й так бурхливо аплодували польські гості українським народним пісням "А коник чорненький" в обробці лауреата Державної премії ім.Тараса Шевченка, народного артиста України, вихованця Кременецької музичної школи Андрія Кушніренка у виконанні вокального ансамблю викладачів нашого інституту під орудою викладача кафедри методики музичного мистецтва та вокально-хорових дисциплін Алли Афанасенко та "Не той козак", яку подарував запальний мистецький гурт "Веселі кременчани" (керівник – викладач кафедри гри на музичних інструментах і хореографії Валерій Яскевич).

...Кременець дав світові відомого американського скрипаля Ісаака Штерна, вітав польського композитора і педагога, одного з найвідоміших скрипалів світу усіх часів, віртуоза Кароля Ліпінського, володаря однієї з найвідоміших скрипок у світі, виготовленої в 1715 році великим італійським майстром А.Страдіварі. Колись тут давав концерт Богодар Которович – український скрипаль, диригент, народний артист УРСР, один із засновників сучасної української скрипкової школи, беззмінний художній керівник Державного камерного ансамблю "Київські солісти". Це єдиний скрипаль у світі, удостоєний честі дати два концерти на легендарній скрипці «Cannone» Нікколо Паганіні за межами Італії. Хтозна, можливо, саме нинішній виступ у залі Гуго Коллонтая стане доленосним і для найменшого учасника концертної програми, юного скрипаля Кременецької школи мистецтв ім.М.І.Вериківського Леоніда Дацюка з "Мелодією" Мирослава Скорика (за роялем – викладач школи мистецтв Ірина Ковальчук).

Вражені глядачі (і насамперед представники польської делегації) довго не пускали зі сцени солістів художнього народного ансамблю танцю інституту "Горлиця", неодноразових переможців міжнародних конкурсів польських танців у містах Пулави, Семятиче, Дрогічин, дипломантів І ступеня VII Міжнародного хореографічного фестивалю-конкурсу "Містерія танцю – 2013", що проходив у Києві, танцювальний дует Євгена Найчука й Ірину Поліщук (керівник – викладач кафедри гри на музичних інструментах і хореографії, член Національної спілки хореографів України Андрій Медецький). Польські народні танці "Куявʼяк з обереком" та "Мазурка" у їхньому виконанні отримали найвищу оцінку.

...Історія продовжує повідати, що багато десятиліть тому кременчани аплодували не лише знаменитим музикантам, а й феноменальному сопрано італійської оперної співачки Анжеліки Каталані та віртуозному ліричному тенору українського співака Івана Козловського, імена яких золотими літерами вписані в історію світової мистецької спадщини. Хоча про наших солістів ще не дійшла слава до найвищих світових вершин, проте вони завжди дарують пісенне мистецтво своїм краянам та постійно розширюють географію успішних виступів. І неспроста милозвучна "Пісня про Кременець" у виконанні викладача вокалу мистецького факультету, учасника й лауреата всеукраїнських та міжнародних фестивалів і конкурсів Володимира Дзюми несе особливу енергетику, бо саме легендарна історія та неповторна природа рідного міста надихнули на її створення творчий тандем нашого інституту – поетку, літературного редактора інститутського часопису "Замок", автора цієї статті, та композитора, викладача кафедри гри на музичних інструментах і хореографії Василя Сабрана.

Традиційно найвищим заключним акордом усіх святкових програм є виступ симфонічного оркестру під орудою неперевершеного керівника та диригента Володимира Козачка. Вражаюче сильно, піднесено, врочисто і неповторно звучать твори у виконанні цього колективу. Його щиро вітали глядачі багатьох міст України та Польщі. Світова класика не має часових меж, тому знамениті "Антракт до 4 дії" та "Куплети Ескамільйо" з опери "Кармен" Жоржа Бізе (соліст – викладач кафедри методики музичного мистецтва та вокально-хорових дисциплін, заслужений артист України Микола Швидків) глядачі сприймали тут, мабуть, так само, як близько двох століть тому, чи, можливо, навіть не менш емоційно, ніж у великих концертних залах світу... Наші виконавці настільки приємно здивували і вразили гостей, що всі виступи нагороджувалися бурхливими аплодисментами і вигуками "Браво!", "Мистецтво найвищого ґатунку!".

...А Кременець вабить, зустрічає, чарує все більше митців з України й інших країн світу і надихає їх на нові творчі освідчення йому в любові...

Ірина КОМІНЯРСЬКА
кандидат філологічних наук

УЛАС САМЧУК ЯК ЗНАКОВА ПОСТАТЬ У КНИЗІ «СЛОВО ПРО КРЕМЕНЕЦЬ»

У процесі осмислення національної культури актуалізується онтологічне буття українського народу, яке ґрунтується на літературних джерелах. Провідна роль у збереженні літературних традицій належить українському письменству, зокрема письменникам-емігрантам, представникам українського зарубіжжя, серед яких Улас Самчук – обдарований прозаїк-традиціоналіст, талановитий публіцист і літературний критик.

Надзвичайно великий вплив на світогляд та на процес формування творчості Уласа Самчука мав Крем'янець – один із найстаріших осередків культури на Волині, який представляв культуру провінційного містечка в соціальному розрізі. Вплив Крем'янця не обмежувався власне шкільними студіями, а органічно синтезував його селянську ментальність із багатовіковою історією міста. Молодий Самчук активно співпрацює в „Просвіті", де зазнає впливу Бориса Козубського, Михайла Черкавського та майбутнього посла до польського Сейму Семена Жука. Згодом письменник згадує: „Крем'янець був гідним місцем для мого юначого визрівання, так само, як і Дермань був щедрою колискою дитячих вражень. Ці місця сильно позначені печаттю духа давньої творчої культури і творять той клімат, в якому найкраще може розвинутись неспокійний інтелект, який чогось шукає і до чогось прагне". Так він писав у своїй книзі «На коні вороному».

Дермань, Остріг, Крем'янець, Почаїв – культурні осередки XVI – XIX століть. В Крем'янці жив і творив Ю.Словацький та інші представники української школи в польській літературі. Атмосфера автентичної культури залишила глибокий слід у свідомості Уласа Самчука, що чітко простежується у його художніх творах.

Літературні зацікавлення письменника виявилися ще в Кременецькій гімназії імені І. Стешенка, де Улас навчався з 1920 по 1927 рік. Саме вони керували подальшим життям письменника. Національні форми існування, укорінені у віках польською та єврейською культурою, але в своїй основі глибоко та свідомо українські – все тут, у Крем'янці, дихало провінцією.

Вплив та могутнє дихання прадавньої землі залишили незабутній слід у свідомості майбутнього письменника, адже тільки така земля здатна родити велетів духу. Улас Самчук створив свою книгу життя, свою „монументальну Волинську сагу". Кременець, його устрій, його культура початку XX століття представлені письменником у творах «Юність Василя Шеремети» та «Волинь».

Найбільш цікаві описи навчального закладу, у якому навчався письменник, його учителів та учнів подано в антології «Слово про Кременець». Їх чимало не тільки в романі «Юність Василя Шеремети», а й у книгах споминів Уласа Самчука «На білому коні» та «На коні вороному». Ці описи відтворюють життя міста, епоху, коли Улас Самчук навчався тут і брав активну участь у громадсько-культурному русі. Саме тоді формувався світогляд майбутнього письменника, здійснювались перші проби пера на творчій ниві, які згодом вивели його на літературний Олімп.

Перу видатного майстра-прозаїка належать романи, повісті, новели, роман-епопея, трилогія, романи-есе, роман-хроніка, книга спогадів та інші, а також багатогранна публіцистична спадщина митця (загалом 112 ідейно-програмних, літературно-критичних та політичних статей). Серед них – «Образа» (1929), «Кулак» (1932), «Марія» (1934), «Волинь» (1932-1937), «Віднайдений рай» (1936), «Юність Василя Шеремети» (1947), «OST» (1948 – 1982), «П'ять по дванадцятій» (1954), «На білому коні» (1956), «Чого не гоїть вогонь» (1959), «На твердій землі» (1967), «На коні вороному» (1974), «Планета Ді-Пі» (1979), «Слідами піонерів» (1980) та інші.

Улас Самчук прожив 82 роки, з них 22 – в Україні, а 60 – на чужині, залишив нам велику літературну спадщину, яка далеко не вся вивчена, осмислена та пошанована. Утім, на більшу увагу заслуговує його волинське автентичне слово, його художній образ, його думки, його філософське осмислення сутності українця. Письменником все життя рухала ідея обов'язку, усвідомлення того, що він має талант і мусить його посвятити своєму народові.

Кременчани належно вшанували пам'ять Уласа Самчука: його ім'я носить ліцей, одна з центральних вулиць міста з будинком, де проживав Самчук-гімназист, дві меморіальні таблиці на його честь, світлиці в ліцеї та Кременецькому гуманітарно-педагогічному інституті ім. Тараса Шевченка. Представлені матеріали розповідають про життя і творчість українського Гомера XX століття.

Роман ДУБРОВСЬКИЙ

«КРЕМЕНЕЦЬКА МОЗАЇКА» У ТВОРЧОСТІ ПОЕТІВ 80–90-Х РР. XX СТОЛІТТЯ

Антологія «Слово про Кременець» особлива тим, що в ній під однією обкладинкою подано цілу палітру неповторних особистостей, їх доль, їх творчості, об'єднаних любов'ю до міста, увінчаного коштовною королівською короною. Якщо ж говорити про певний загальний образ Кременця, поданий у книзі, то варто зазначити, що його, немов маленькі різнобарвні фрагменти однієї монументальної мозаїки, складають штрихи кожного із наведених тут творів. І якщо у прозі це чітко промальований портрет міста, то в поезії – частіше просто легкі

ескізи, які, накладаючись один на одного, створюють неповторне враження в усій різноманітності можливих виявів міста Кременця. Слово поетів, творчість яких найяскравіше розвинулась у період 80 – 90-х років XX століття, є органічною частиною «кременецької мозаїки», представленої у книзі, адже, як зазначає відомий літературознавець Роман Гром'як, поезія цього періоду «як розмаїття поетичних шкіл, стильових течій, індивідуальних світобачень розробляє різні способи естетичного утвердження моральних цінностей. Публіцистична сповідальність не виключає філософської медитативності, тиха суголосність ліричного героя з природою і малою батьківщиною не протистоїть ораторським інтонаціям поетів-трибунів. Інтимність лірики не обмежується якоюсь тематичною сферою, бо це – спосіб освоєння тем, які закорінені в будь-які галузі життя, але проростають через серце поета, його темперамент».

Візьмімо, для прикладу, Івана Гарасевича, в якого Кременець поєднує в собі дві іпостасі: конкретного географічного топосу та живої істоти, наділеної чутливою душею. Епітети, якими автор наділяє місто (*давній та наївний)*, з одного боку, підкреслюють історичне значення міста, з іншого – акцентують увагу на рисі, притаманній чистим та незвиклим до обману й несправедливості людям. Треба сказати, що поет використовує чимало цікавих та колоритних словесних формул, як от «ранок прозорить твій стид». Показ міста для нього – не простий дескриптивний перелік, злегка підсолоджений поодинокими епітетами, а сердечний обов'язок перед Кременцем, який є частиною життя автора. Так, він пише:

На руїнах, на мурах, на пустках твоїх
Мені тяжко і лячно, о місто кохане!
Твоє знищення підле – непрощений гріх.

І хоча подаються невтішні сірі картини руїн, однак чітко прослідковується особистісна позиція автора поетичних рядків та відчуття того, що він персонально несе відповідальність за місто, яке стало частиною його самого.

Іншим фрагментом «кременецької мозаїки» є вірш Галини Гордасевич «А коли мене спитають...». Власне, своєрідним парадоксом є те, що поетеса, котра більшість свідомого життя прожила у Донецьку та Львові, захотіла, щоб її тіло знайшло спочинок саме у Кременці, куди вона в дорослому віці вперше приїхала якраз наприкінці 80-х років. Приблизно з цього часу бере відлік найпродуктивніший період її поетичної творчості. У вірші, представленому у книзі, Кременець уже асоціюється не з руїнами замку та сірістю стін, а з неосяжним простором та висотою, які кличуть людину у політ і нагадують їй, що, незважаючи на жодні обмеження, вона – вільна істота, і ця воля необхідна їй, мов повітря. Але вони з'явилися не сьогодні і не самі собою: їх необхідно було відстояти ціною власного життя у нерівній боротьбі, яку пам'ятає Ірва – мужня і чарівна. Тож навіть річка тут поєднує у собі ремінне й маскулінне начала. І сама поетеса, котра пройшла сталінські табори, є такою ж сильною та красивою, а тому наголошує:

Я у Крем'янці родилась –
Крем'янчанкою зовіть!.

«Натуроцентричним» можна назвати топос міста Кременця у представлених поезіях Володимира Вихруща. Але ця тиха й приємна природа, як і в Галини Гордасевич, несе відгомін славної історії:

Тут чудо-гори, наче вартові,
Руїни замку, січені мечами...
Альпійські луки в шовковій траві,
Обрамлені зеленими лісами.
А Кременець щоднини уві сні...
Тут перше слово ти почув від мами,
Тебе навчила слухати пісні
Розмова Ікви з сивими громами.

Тож сама природа створила місто як неприступну твердиню, а січені мечами руїни нагадують про доблесть мужніх воїнів. Але у Володимира Вихруща з'являється іще один штрих до загального портрету Кременця – мультикультурність. Так, у представлених у книзі віршах звучить і відлуння далекої Швейцарії, і вічна музика Шопена, і голоси Шевченка, Франка, Словацького. Усе це увібрало у себе місто у поетичному баченні Володимира Вихруща.

Доповнює загальний образ Кременця самобутня поезія Івана Гнатюка, котрий на перший план виводить древній замок «як князь, як бог, як богатир». Але у поета це вже не лише порівняння, котрі нагадують про древню історію міста як таку, а й конкретна динамічна історична картина боротьби кременчан проти Батия, котрі стали всі як один:

...кожен русин віч-на-віч Кременцем стояв.

Василь Цибульський вимальовує нічний образ міста і немовби виносить його поза хронологічні дужки, наголошуючи на його вічності. Так, у поезії «Спогад про майбутнє» сплітаються воєдино усі темпоральні площини, і чути лише

...шум століть над городищем давнім.

Отже, «Слово про Кременець» – це книга, де знайшла притулок історія не лише одного міста, одного народу, але й історія цілих держав і поколінь. А поетичний образ Кременця складає невід'ємну частинку цього естетичного портрету.

Олена САФІЮК

КРЕМЕНЕЦЬ В ЕПІСТОЛЯРНІЙ СПАДЩИНІ ЮЛІУША СЛОВАЦЬКОГО

Вперше після смерті геніального польського поета-романтика Ю. Словацького його листи до матері Саломеї Бекю переклала українською мовою кременчанка Маргарита Гецевич. На малій батьківщині Словацького її знають як науковця і літератора. В архівах Львова, Вільнюса і Кракова пані Гецевич відібрала із 142 листів 42, з яких переклала 25 повністю і 2 частково. Ці переклади увійшли до збірника «Листи до матері», що готували до видання наукові працівники Кременецького обласного літературно-меморіального музею Юліуша Словацького. Отже, глибоко символічним став сам факт їхніх перекладів у Кременці.

За листами Ю. Словацького, які він надсилав Саломеї Словацькій-Бекю з Дрездена, Парижа, Женеви, Риму, Неаполя, Бейрута, Флоренції, дослідники його життя і творчості змогли відтворити роки еміграції поета-романтика.

Юліуш Словацький народився у невеликому волинському місті Кременці, яке завжди було осередком науки, культури і духовності. Польський поет-романтик крізь усе своє недовге життя проніс особливу любов до рідної домівки, до своє малої батьківщини. Ось чому майже у кожному листі до матері він згадує Кременець та його околиці, рідних людей і спільних знайомих. Із Дрезедена, побувавши у Долині Плауен, він пише, що скелі цього чарівного місця нагадують йому Кременець (23 травня 1831 р.), а у листі з Женеви від 7 березня 1835 р. читаємо, що Словацький «зупинився на малюванні виду Кременця». Сама ж «Женева навіть менша від Кременця, тільки будинки тут старі і високі» (Женева, 30 грудня 1832р.).

Польський митець пригадує, як виглядає Кременець, «такий спокійний між горами, на яких свище вітер», просить маму: «Описуйте мені більше в подробицях ці околиці, бо дуже хотів би уявити місце, де Ви живете» (Дрезден, 6 липня 1831 р.). Він сумує, що не може уявити нового помешкання матері Саломеї, не знає, «на якій воно знаходиться вулиці, чи там, де жив колись Бопре, запитує, чи завжди видно з її вікон Замкову гору, до якої поет «не раз припасовував думку Сенкевича, що вона переслідує людей, як сумління» (Женева, 27 квітня 1834 р.)

Українського читача не можуть не вразити своєю щирістю наступні рядки з листа Ю. Словацького з Парижа: «А я так далеко, – і не можу, як колись, полетіти до Кременця, вночі відкрити Вашу хвіртку, збудити дідуня, на якусь мить побути злодієм, що вкрадається у дім, а вранці бути прийнятим маминими сльозами. Що б я дав за таку мить! Здається мені, що бачу і ту Замкову гору, освітлену місяцем, і чую мій поштовий дзвоник» (20 жовтня 1831 р.).

Отже, дякуючи Маргариті Гецевич, український читач має унікальну можливість прочитати рідною мовою листи польського поета-романтика Ю.Словацького до найдорожчої в усьому світі для нього людини – матері Саломеї Словацької-Бекю.

В одному з таких листів польський митець написав, що може буде «колись тихо спати на кременецькому цвинтарі під тінню черешеньки, яка осіняє могилу бабуні. О, якби ж так було!» (Женева, 21 серпня 1834 р.).

Фото Петра Данилюка

ФОТОВЕРНІСАЖ

СИМВОЛ ЄДНОСТІ НАРОДУ

”Наш Прапор – дух єдиний великого народу“ – такими словами на майдані перед головним корпусом нашого інституту розпочалися урочистості з нагоди святкування Дня Державного Прапора України, організовані ректоратом навчального закладу. Сценарій підготував режисер Василь Скоропляс. Вела програму акторка експериментального студентського театру ”Пілігрим“ Ірина Ворона.

Традиційно свято відкрилося виконанням Гімну України. Під супровід пісні ”Прапор України“ (соліст – викладач педагогічного коледжу Володимир Дзюма) кращі представники нашого студентства урочисто внесли Прапор Української Держави.

З історією виникнення цієї національної святині та символікою її кольорів, з непростим шляхом становлення держави від Київської Русі до сьогодення ознайомив присутніх кандидат історичних наук Василь Желізняк.

Разом із піснею ”Шлях до Тараса“ у виконанні Володимира Дзюми нескорений, об’єднуючий дух українства витав над святковим майданом, над погруддям Великого Кобзаря, над веселковим різнобарв’ям квітів та вишиванок і привернув увагу польських туристів. Вони захоплено спостерігали, фотографували та знімали дійство.

Вшанування Державного Прапора завершив Гімн України, підхоплений усіма учасниками урочистого заходу.

ОСІНЬ - 2013

III МІЖНАРОДНИЙ ХУДОЖНЬО-НАУКОВИЙ

У III Міжнародному художньо-науковому симпозіумі "Зустрічі в Кременці" брали участь більше трьох десятків майстрів живопису з України, Польщі, Франції, США. Організаторами симпозіуму виступили Кременецький гуманітарно-педагогічний інститут імені Тараса Шевченка і Товариство "Інноваційний форум ODIN" (м.Краків, Польща). Зустріч митців проходила під патронатом Президента Кракова Яцека Майхровського, Генерального консула України в Кракові Віталія Максименка та Генерального консульства Польщі у Львові. Партнерами проекту виступили мистецькі інституції різних міст Польщі та Франції.

Завершальним акордом симпозіуму стала виставка живопису в історичній залі Гуго Коллонтая нашого інституту, де виступили представники організаторів проекту: Лєшек Жебровський – від "Інноваційного форуму ODIN", ректор інституту, професор Афанасій Ломакович і кандидат мистецтвознавства Олександра Панфілова – від Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту імені Тараса Шевченка.

Відвідувачі виставки ознайомилися з творами майстрів пензля США, Франції, Польщі, України. На полотнах, виконаних у Кременці під час симпозіуму, як правило, переважали кременецькі сюжети, що не виключало загальномистецької світоглядно-філософської тематики.

Сучасний американський живопис презентували Мелісса Крафт ("Ancient Blue City", "Krzemienietc", "Magical Rooftops", "First Viev", "Orbit", "Meadow, Growing", "At the Start", " Peacock", " Early morning") і Люсіль Нуркse ("At the Market", "Passing the Garden").

Своєрідне бачення світу і його мальовничого Кременця показали французькі художниці Александра Прайєр ("Krzemienietc. Plan Miasta", "Impresje", "Cmentarz ydowski"), Інгрід Буше ("Couleurs", "Coeur et fleurs"), Франсуаза Жієнн ("Bona. L'Esprit de la for t", "Svites").

Польські митці залишилися вірними кременецькій тематиці: навіть картини, наповнені духовним змістом і спрямовані на осмислення сенсу життя, мали місцевий контекст. Це підтвердили Агнєшка Сладковська ("Biblioteka w s o cu"), Тереса Жебровська ("Rozmovy z pejza em"), Лєшек Жебровський ("Autoportret w Krzemienietcu"), Марек Жезняк ("Spotkanie z przesz o ci ", "G ra Kr lowej", "Sentymentalny pejza "), Збігнєв Саварин ("Wyjscie", "Taniec").

Національну малярську школу представляли науково-педагогічні працівники кафедри образотворчого мистецтва і методики його викладання. Відвідувачі виставки побачили три картини Світлани Ткачук ("Кольоровий дощ", "Старий дворик", "Слідами епох"). По дві картини виставили Олександра Панфілова ("Бона Сфорца", "Ніч"), Олена Тимків ("Під горою", "Бузок біля хати"), Дмитро Синенький ("Садиба", "Яблуня") і по одній – Наталія Волянюк ("Синтез життя"), Богдана Тивонюк ("Кременецький пейзаж") та колишній працівник нашого навчального закладу Ніл Зварунчик ("Старе місто").

Літературно-мистецька сторінка

КРАЙ, ДЕ Є БЛАГОСЛОВІННЯ...

Віктор ПІДГУРСЬКИЙ

***

Подивись в час досвітній на місто,
Що спинилось між сивих століть,
Зодяглось у туманів намисто
І, заслухавшись в тишу, стоїть.

А зоря ще ледь-ледь пломеніє,
Тихо будить притомлений час,
Шелестить у траві тиховієм
І веселкою грає в очах.

Припада в поцілунку росистім
До стежин, де Шевченко ходив,
І до Скель, у мовчанні врочистих,
Що Словацький ім'ям освятив.

То шукає сумні передзвони,
Десь заховані в Ірви сльозах,
Яка кинулась в прірву із Бони,
Щоб у небо злетіти, як птах.

Ранок дивиться Кременцю в очі,
В сиві пасма збирає туман,
Обійма ніжно Скелі Дівочі,
Їх в легенди загорнутий стан.

Поміж гір, де Козацькі могили,
Наче думи, в століття вросли,
Древній Кременець, птах сизокрилий,
У свій ранок летить із імли...

Олександр СМИК

***

Яка цілюща тиша в тих краях...
Лише відлуння дзвонів на молитву.
Перлини чорних від будення літер,
Як камінці, розсипані на шлях,

Обрамив час у золоті слова
У спогадах з любов'ю і від Бога.
Із року в рік у травні ожива
І людніє до Кременця дорога.

Спочинь і ти від злиднів і сует.
З найвищої гори росте коріння.
Я знаю: кожен від народження поет
У тих краях, де є благословіння.

Роман ЛЕВАНДОВСЬКИЙ

КРЕМЕНЦЮ...

Лаю
Цю негоду і темне небо.
Сонце смутком сірим замазано
Від дощів.
Знаю,
Я так рідко пишу для тебе.
Мабуть, все уже нами сказано –
Бракне слів.

Може,
Ти про мене і так все знаєш?
Нащо ми на записки тратимо
Цінний час?
Схоже,
Ти на мене завжди чекаєш...
Я для тебе, повір, писатиму
Ще не раз.

Звісно,
Я один з багатьох подібних
Диваків і простих романтиків.
Ну й нехай!
Місто
Зачарованих вулиць рідних,
Що затьмарять мільйон Хрещатиків, –
Ось мій край.

Вгору
Подивитись на тебе з Бони
Уночі під зірки софітові
Побіжу.
Скоро
Заспівають нестримно дзвони,
І про тебе я всьому світові
Розкажу.

Павло СТАРУХ

КРЕМЕНЕЦЬ

Це древнє місто мальовниче
Гостей, туристів завжди кличе.
Тут безліч пам'яток архітектури,
Є і чудовий Сад скульптури.
На Замковій горі – руїни,
Та все ж стоять ці нездоланні стіни.
Ось здіймаються Скелі Дівочі,
Де легенди живуть опівночі.
Там Кременець – як на долоні,
В зеленому гір полоні.
А вранішньою порою
Потічок, що попід горою,
Дарує свою прохолоду
У літню спекотну погоду.
Для туристів це місто – клас!
Всіх гостинно стріча повсякчас:
Ресторани, кафе і готелі –
І затишні, і зручні оселі.
В парк культури і відпочинку
Ви зайдіть хоча б на хвилинку.
Тут музеї, книгарні, крамниці,
Сувенірами повні полиці.
А за містом – поля і ліси.
Все це – втілення мрій і краси.
Має в світі відомим бути
Рідне місто, його не забути!

Галина ГОРДАСЕВИЧ

А КОЛИ МЕНЕ СПИТАЮТЬ

А коли мене спитають:
– Де на світ родилась ти?
Я скажу:
– Це там, де гори
не якої й висоти,
та коли на кручі станеш,
та коли з гори поглянеш –
то такий довкола простір,
що зривайся і лети!

А коли мене спитають:
– Де на світ ти народилась?
Я скажу:
– Це там, де Іква,
Що Словацькому любилась,
в'ється межи берегами,
ще там билась з ворогами
мужня і чарівна Ірва,
що в потік дзвінкий розбилась.

А коли мене спитають:
– Де родилась ти на світ?
Я скажу:
– Там, де катальпи
жовтувато-білий цвіт,
де пісні дзвенять усюди,
де веселі й добрі люди.
Я у Крем'янці родилась –
Крем'янчанкою зовіть!

Леся РОМАНЧУК

ОСТАННЯ НІЧ У КРЕМЕНЦІ

І знов переїзду стихійне лихо.
Не віриться — тут я останній день.
А в Кременці дощ шурхотить тихо-тихо,
А в Кременці дощ тихо-тихо паде.
І я розбираю затишне кубельце,
Що пухом стелила роки день у день.
Руйную гніздо, розриваючи серце,
А в Кременці дощ тихо-тихо паде.
Відчула чомусь я себе сиротою,
У хаті безладдя, ніхто не прийде.
Ти спогад про мене змиваєш водою?
Чому ж тоді дощ тихо-тихо паде?
Співають краплини, то в квінту, то в терцію,
І чую в безладнім профундо октав
Зітхання. Чому? Ти любив мене, Кременцю?
Чому ж ти раніше цього не сказав?

Михайло КУЗА

КРЕМЕНЕЦЬКА ОСЕНЕ

На стежини падає золотиста віхола,
Кременцем блукає листопад.
Я іду усміхнений, я іду замріяний,
З усіма вітаюся невпопад.
Кременецька осене,
З серця пісня проситься
Про уста коханої, про любов.
Мов джерела сині, грають очі милої,
І неначе в казку я сюди прийшов.
Невпопад вітаюся. Що зі мною сталося?
Осінь застеля сліди мої,
А вітри у горах на цимбалах грають,
Наче серед літа солов'ї.
На високім замку, де крилаті хмари,
Бачу дивну постать вдалині.
Сіє осінь радість, сіє осінь чари,
Ніжно посміхається мені.

Ліногравюри Тараса СМАЛЮХА (із серії "Міські вулиці")

КРЕМЕНЕЦЬКІ ЧИТАННЯ: СТОРІНКА П'ЯТА

Науковці-волинезнавці вп'яте зібрались у Кременці на свої чергові "Кременецькі читання з історії Волині", що організовані Кременецько-Почаївським державним історико-архітектурним заповідником і традиційно проходять на базі нашого інституту.

"Читання..." розпочалися вступним словом директора Кременецько-Почаївського ДІАЗу Вадима Микулича. Фахівців з багатьох науково-освітніх установ України вітали голова Кременецької районної ради Андрій Гуславський, перший заступник голови Кременецької райдержадміністрації Анатолій Доманський, міський голова Кременця Олексій Ковальчук. Після офіційної частини зустрічі відбулася науково-теоретична прелюдія до наступних, передбачених програмою секційних засідань, тобто презентація чергового випуску збірника "Студії і матеріали з історії Волині", редакційну колегію якого очолює кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін нашого інституту, вчений секретар Кременецько-Почаївського ДІАЗу Володимир Собчук, а в складі якої – відомі фахівці з Інституту історії України НАН України, Інституту українознавства НАН України ім.Івана Крип'якевича, вищих закладів освіти.

Збірник рекомендований до друку вченими радами Інституту історії України НАН України та Кременецько-Почаївського ДІАЗу. До книги увійшли статті, переважна більшість яких написана авторами на основі доповідей, виголошених на попередніх "Кременецьких читаннях з історії Волині". У 18-и опублікованих статтях розгортається доволі яскрава історична мозаїка Волині княжих часів і XV – XVII століть. Зокрема, рівненчанин Богдан Прищепа характеризує основні результати сучасного археологічного дослідження волинських міст епохи Київської Русі; відомий вчений Леонтій Войтович дає історичний портрет волинського князя Мстислава Даниловича, а науковець Інституту українознавства ім.Івана Крип'якевича Володимир Александрович інформує про малярство княжої Волині.

Про Кременецький замок пишуть головний редактор збірника Володимир Собчук і заступник директора Інституту "Укрзахідпроектреставрація" Роман Могитич. Персоналії Волині XV – XVII століть зацікавили науковця з НУ "Острозька академія" Ігоря Тесленка, старшого наукового співробітника Інституту української археографії та джерелознавства ім.М.С.Грушевського НАН України Олега Однороженка, завідувача відділу історичних пам'яток Національного НДІ українознавства та всесвітньої історії МОН України Ірину Ворончук, краєзнавця з Хмельниччини Тараса Вихованця.

Значну увагу автори збірника приділили політико-правовій проблематиці: діяльності тогочасних політичних угрупувань (Петро Кулаковський, пофесор НУ "Острозька академія"), впливу на волинське населення Люблінської унії 1569 року (Томаш Кемпа, науковець Університету Миколая Коперника в Торуні, Польща), союзницьким угодам 1648 – 1657рр. з татарами (Микола Висотін, науковий співробітник Національного НДІ українознавства та всесвітньої історії МОН України), юридичній практиці (Володимир Поліщук, науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства ім.М.С.Грушевського НАН України; Наталія Білоус, науковий співробітник Інституту історії України НАН України). Продовжується деталізоване вивчення історії

волинських міст: висвітлюються нові документи з історії містечок Гулевичі та Соколь (Андрій Заяць та Олексій Вінниченко, доценти Львівського НУ ім.Івана Франка); здійснена продуктивна спроба відтворити топонімічну схему міста Кременця від XVI століття до нашого часу (Олег Собчук, магістрант філософського факультету Тартуського університету, Естонія).

Збірник "Студії і матеріали з історії Волині" поповнив бібліотеку нашого інституту, інших науково-освітніх закладів України.

Секційна робота нинішніх "Читань..." йшла двома діахронно демаркованими проблемно-тематичними напрямами: "Проблеми історії середньовічної Волині" та "Проблеми історії Волині раннього Нового часу". Науковці, які працювали за першим тематичним напрямом, насамперед аналізували матеріали археологічної колекції з розкопок Є.М.Пламеницькою Кременецького замку (Богдан Прищепа, Олексій Чекурков, Олексій Войтюк) і характеризували пам'ятки монументального будівництва та мистецтва середньовічної Волині, творчість майстрів волинського малярства й іконопису (Роман Могитич, Володимир Александрович, Віктор Мельник, Віктор Луць), а також відкривали нові сторінки життєпису відомих і маловідомих персоналій Волині тих часів (Володимир Собчук, Олег Одноріженко, Ігор Тесленко) тощо.

Характерним для роботи другої секції стало зміщення акценту до проблем політичних (Петро Кулаковський), соціально-економічних (Віктор Атаманенко, Ірина Рибачок, Микола Бирук, Микола Близняк), соціально-культурних (Оксана Карліна, Олена Прищепа, Михайло Саламаха, Микола Бендюк) і навіть демографічних (Микола Висотін, Ірина Ворончук).

...Перегорнуто п'яту сторінку "Кременецьких читань з історії Волині". Її матеріали ляжуть в основу нового наукового збірника, а науковці – учасники цього традиційного за формою і постійно оновлюваного за змістом наукового форуму – вже пишуть перші рядки шостої сторінки. Бо в написанні та прочитанні історії перерв не буває...

ДВАДЦЯТИЙ, ЮВІЛЕЙНИЙ

Двадцятий "Форум видавців" у Львові став по-святковому ювілейним за всіма показниками. Найважливіший показник – відвідуваність: на Форум завітали майже 50 тисяч шанувальників друкованого слова, щирих і відданих любителів книги, котрі зберегли свою вірність цьому вічному символу мудрості серед розбурханого інформаційного океану, стривоженого всеохопною експансією електронних засобів комунікації. На Форумі працювали більше 280 видавничих і книготоргівельних інституцій, а також майже 450 офіційних учасників різноманітних заходів, передбачених програмою. Тут представлено твори 362 авторів з 23 країн світу, які були присутні особисто на цьому своєрідному Міжнародному фестивалі бібліофілів. Показово, що кожен четвертий відвідувач Форуму представляв систему національної освіти і серед них – більше 2 тисяч школярів. В загальному, Форум став подією світового масштабу.

Це визначили провідні ЗМІ світу, що включили книжкове дійство у Львові до п'ятірки найкращих літературних подій нинішнього року. Для статистики: у 236 національних і зарубіжних засобах масової інформації було поміщено більше 1000 публікацій про роботу Форуму у дні його проведення, а це підтверджує думку про те, що Львів у ці дні перетворився у книжкову столицю України.

На традиційний конкурс "Найкраща книга Форуму видавців – 2013" 87 видавництв представили 398 книг. Гран-прі з перевагою в один голос здобула книга Мічіо Кайку "Фізика майбутнього" (видавництво "Літопис"). Проте, всупереч правилам, директор Форуму видавців Олександра Коваль присудила ще два гран-прі: Жан-Клод Маркаде "Малевич" (видавництво "Родовід") та Грицько Чубай "П'ятикнижжя" ("Видавництво Старого Лева"). А беззаперечним переможцем і абсолютним рекордсменом з реалізації стало видання братів Карамазових "Мальована історія незалежності України" (видавництво "Зелений пес"). Друге місце – за книгою Марії Матіос "Черевички Божої Матері" (видавництво "Піраміда").

Місце Львівського Форуму в житті нашої країни і навіть зарубіжжя можна образно визначити зі слів директора Польського інституту в Києві п.Ярослава Годуна: "Від початку мого перебування в Україні вересень викликає у мене асоціації з Форумом книговидавців у Львові".

Продовжуючи його думку, своїми враженням ділиться завідувач кафедри української мови та літератури нашого інституту, кандидат філологічних наук, доцент Олег Василишин: "До ювілейного Форуму мала свій сентимент і кременецька делегація, до складу якої на чолі з ректором Афанасієм Ломаковичем увійшли представники кафедри української мови та літератури, суспільних дисциплін, бібліотеки інституту та інші, оскільки у книжковій ятці № 222 львівське видавництво "Місіонер" презентувало й нашу антологію "Слово про Кременець". Цей ошатний фоліант – творіння великої кількості художників слова та пензля і поціновувачів красного письменства. То й не дивно, що першою під час знайомства з ним добрим словом відгукнулася письменниця Леся Романчук, поезія якої теж розміщена в книзі.

Львів'янин Богдан Гордасевич – син відомої української письменниці Галини Гордасевич, сердечно подякував упорядникам антології "Слово про Кременець" за те, що вмістили у ній вірш його матері "Я у Кременці родилась...".

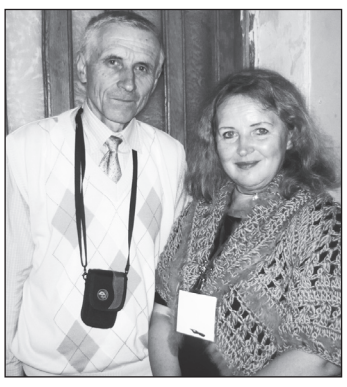

Форум – це і чергові зустрічі з тими, хто уже не раз бував у Кременці і залишив про наше місто незгладимий спогад. Першими в поле нашого зору потрапили львівські письменники, а серед них – поетеса Любов Проць (до речі, учениця славного поета-земляка Івана Гнатюка). У книжці "Полювання на світло" вона залишила автограф такого змісту: "Бібліотеці КОГПІ ім. Тараса Шевченка на світло серця Ваших читачів. – Люба Проць. 13.09.2013 р. Львів, Форум".

Не залишив нас цього разу без книжкового дарунку і відомий поет, літературознавець Петро Сорока з Тернополя. Його "Лісові псалми", написані "в лісових нетрях, натхненні лісом і передають тією чи іншою мірою красу та велич лісу, а також любов до нього".

Письменник з Івано-Франківська Степан Процюк у своєму доробку має цілу вервицю книг. Тому й висловився, що мріє про другий приїзд до нашого міста, аби порадувати читачів новим романом про Архипа Тесленка "Чорне яблуко", в якому подається драматична і зворушлива історія платонічного кохання Архипа Тесленка у складній панорамі його короткого життя.

Народний депутат України Ірина Фаріон, яка запам'яталась усім кременчанам на відкритті пам'ятника Степанові Бандері як пристрасний поборник національної ідеї, на Форумі презентувала ряд книг, спрямованих на оборону рідного слова й української державності".

...Форум завершився. Однак наближається наступний. У вересні 2014 року він чекатиме на нас, а ми чекаємо його. Як потужного фактора розвитку української літератури, національної культури, як одного з могутніх знарядь захисту рідного слова.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ "ЗОЛОТОЇ БУЛАВИ"

Родом Василь Хитрук з Поділля, із села Великі Трояни, що на Кіровоградщині. Закінчив Київський НУ ім.Тараса Шевченка, аспірантуру Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України. Співавтор Програми і Закону України про вивчення курсів українознавства та народознавства в середніх і вищих навчальних закладах нашої держави. Читав перший в Україні курс з українознавства в Київському інституті сухопутних військ Академії Збройних Сил України, а також лекції у Флорентійському Університеті та науково-просвітницьких товариствах Італії. Він належить до співорганізаторів Народного Руху, Спілки кобзарів, Всеукраїнського товариства "Просвіта" ім.Тараса Шевченка та інших. Член Національної спілки письменників України та Правління Товариства краєзнавців України. Його перша книга "Василь Мисик. Нарис життя і творчості" побачила світ у 1982 році.

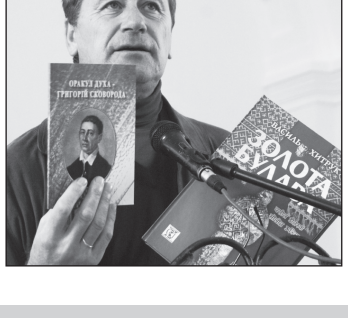

Книга "Золота булава. Духовний код Трипілля, України, і Європи" є результатом майже 30-літньої творчої дослідницької роботи. Тут автор презентує свій погляд на давню історію нашої Вітчизни в контексті аналізу витоків світової цивілізації, проектує бачення майбутнього, звертаючись до найдавніших літературних та історичних творів, археологічних знахідок. Незаперечною цінністю книги є віра автора в майбутнє України як найбільш процвітаючої країни світу.

Успішна презентація "Золотої булави" вже пройшла у багатьох містах України, її переклад готується в Чехії, Польщі, Німеччині. Йдеться лише про перший том книги. Коли побачить світ другий том, ще невідомо, проте її електронна версія вже є.

З Василем Хитруком та його книгою викладачі та студенти інституту, громадськість міста зустрілися в оновленій залі Гуго Коллонтая. Автора представив аудиторії заступник голови Кременецької районної ради Валерій Левченко, а сам гість ознайомив присутніх з ідеєю книги, її змістовими пріоритетами, особливостями роботи над історичним, літературним та іншими фактологічними матеріалами, що увійшли до її художньо-смислової та науково-теоретичної структури, а також відповів на запитання учасників презентації. На завершення зустрічі автор "Золотої булави" Василь Хитрук і ректор інституту, професор Афанасій Ломакович як відповідальний редактор антології "Слово про Кременець" зробили жест ввічливості – обмінялися своїми новими виданнями на пам'ять про перебування у нашому місті.

Фото Петра ДАНИЛЮКА

ОСВІТЯНСЬКА ПРОША НА ВІРЛІ

Марія ІВАЩУК
власкор "Замку"

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Неподалік від підніжжя Почаївської гори, біля витоків Кременецьких гір, на березі річки Вірлянки й озера Вірля, де поруч Божа гора і джерела святої Анни, на хуторі Вірля (Орля), відомого ще з XVI століття, розташувався монастир на честь Святого Юрія Переможця. Святиня, за переказами, побудована на місці

маєтку православної поміщиці Ганни Гойської, в якому і відбулося перше Чудо Почаївської ікони Божої Матері. Вдова Гойська жила на Волині, недалеко від Почаєва, у середині XVI століття. Походила вона зі старовинного дворянського роду Козинських.

Якось 1559 року волинською землею проїздив грецький митрополит Неофіт, який прямував до Москви, сподіваючись вимолити у неї допомогу для своєї скривдженої магометанами церкви. На щире прохання Ганни Гойської він зупинився в її маєтку.

«Богобоязлива Гойська» сердечно прийняла в себе цього гостя і з глибокою повагою опікувалась ним. На подяку за сердечну гостинність Неофіт благословив Гойську древньою іконою Богоматері з Предвічним Немовлям – образом, який привіз із Константинополя. Вірогідно, що заповітну родову святиню він узяв із собою як благословення в далекий нелегкий шлях, завжди зберігав цей образ при собі, поки Промисел Божий не повелів залишити її у милосердної благочестивої вдови.

Отриманий великий дар Гойська зберігала певний час у своїй замковій молитовні. Згодом, за тогочасними розповідями, домашні побожної вдови почали помічати, що від ікони виходить якесь незвичайне світло. Слуги сповістили про це поміщицю, але вона довго не зважала на їхні розповіді, хоча сама побачила в сонному видінні ікону «у великому світлі», але й тоді не звернула на це особливої уваги, поки світло, що виходить від ікони, не побачила наяву. Минуло ще трохи часу – і благодатна сила, яка виходила від образу, дала знати про себе першими Чудесами.

У Ганни Гойської був сліпий від народження рідний брат Пилип Козинський. Ганна запропонувала йому звернутися з молитвою до образу Пресвятої Богородиці з проханням про дарування зору. І щойно її брат від усього серця помолився перед святинею, очі йому відкрилися – і він прозрів.

Після такого безсумнівного Чуда Гойська вже не зважувалася тримати ікону в себе і вирішила перенести її разом із ченцями Хресним ходом та співами на Почаївську гору. Це перенесення сталося ймовірно у першій половині 1597 року, бо вже 14 листопада цього ж року Гойська пожертвувала на розбудову Почаївського монастиря великі кошти, невдовзі будує церкву на честь Успіння Божої Матері та забезпечує її всім потрібним; дарує ченцям свою спадщину.

1675 року під час польсько-турецької війни татари зруйнували в Орлі замок Гойських, залишивши тільки замчище.

У 1995 році силами місцевих мешканців, благодійників з різних куточків світу, за сприяння Кременецької районної організації «Просвіта» на колишньому місці маєтку Гойських було закладено

камінь під будівництво православного храму на честь Святого Великомученика Юрія Переможця.

9 травня 2013 року Високопреосвященнійшим Нестором, Архієпископом Тернопільським, Кременецьким та Бучацьким, храм було освячено, а комплексу церковних споруд присвоєно статус монастиря.

Головна святиня монастиря – список чудотворної ікони Почаївської Пресвятої Богородиці.

Вперше у Свято-Юріївському чоловічому монастирі на хуторі Вірля Кременецького району з ініціативи Тернопільської єпархії УПЦ КП та департаменту освіти Тернопільської ОДА відбулася проща для освітян, приурочена початку навчального року у середніх та вищих навчальних закладах, на якій були присутні начальник департаменту освіти Тернопільської ОДА І.Г.Запорожан, священноархімандрит обителі, архієпископ Тернопільський, Кременецький і Бучацький Нестор і 14 священнослужителів УПЦ КП Кременецького району, виконуюча обов'язки начальника відділу освіти Кременецької райдержадміністрації І.С.Гусєва, головний спеціаліст відділу культури, туризму, національностей та релігій Кременецької райдержадміністрації Л.М.Біляс, ректор Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім.Тараса Шевченка, професор А.М.Ломакович з участю представників студентського профкому нашого навчального закладу, працівники відділів освіти Кременецького, Лановецького, Шумського, Підгаєцького, Збаразького, Бережанського та інших районів Тернопільської області.

Участь у богослужінні брали вчителі середніх загальноосвітніх шкіл Тернопільської області на чолі з директором департаменту освіти і науки Тернопільської ОДА І.Г.Запорожаном та викладачі вищих навчальних закладів області.

Соборну Божественну Літургію на площі перед монастирським храмом очолив архієпископ Тернопільський, Кременецький і Бучацький Нестор. Його Високопреосвященству співслужили: намісник монастиря ієромонах Полікарп, благочинний Кременецького району протоієрей Анатолій Довгалюк, благочинний Збаразького району протоієрей Іоан Лесик та духовенство Кременецького, Збаразького та Шумського благочинь.

Цього дня велика кількість освітян мали можливість прийняти Таїнство Сповіді та причаститися Святих Тіла і Крові

Господніх. Під час запричасного з благословення владики Нестора протоієрей Анатолій Довгалюк розповів учителям про місце, де кілька століть тому була прославлена Почаївська чудотворна ікона Божої Матері, а сьогодні розбудовується монастир. Після заамвонної молитви до присутніх із повчальним словом звернувся архієпископ Нестор, котрий наголосив на великій місії, покладеній на вчителів, та відповідальності, яку несе кожен із них.

Як розповів під час проповіді отець Анатолій, сюди уже два роки підряд з'їжджаються не лише дорослі віруючі, а й молодь з усієї України у православний молодіжний «Табір відпочинку для дітей». Це місце манить і кличе до себе, тому що тут благодать, тут кожен день лунає свята молитва.

По завершенні богослужіння Високопреосвященнійший владика закликав Боже благословення на освітян та окропив усіх присутніх освяченою водою. Намісник обителі отець Полікарп подякував усім за спільну молитву і закликав якомога частіше відвідувати святе місце, щоб разом помолитися. Завершилося богослужіння єлеопомазанням.

Фото Петра ДАНИЛЮКА та Катерини МИХАЙЛЮК

ШКОЛА ВІДКРИТОГО РОЗУМУ: НОВІ ЗУСТРІЧІ

Міжнародний інтеграційний проект для студентів, магістрантів і аспірантів "Школа відкритого розуму", основною метою якого стала інтенсифікація співпраці вищих закладів освіти різних країн для формування молодіжної інтелектуальної еліти, виявився стабільно ефективним. Підтвердження цьому – зростання кількості учасників проекту: якщо у перших зустрічах брали участь молодіжні делегації Гуманістично-Природничого Університету ім. Яна Кохановського в Кельцах і Кам'янець-Подільського національного університету ім.Івана Огієнка, то згодом до них долучилися юні науковці з Лодзинського університету, Львівського національного університету ім.Івана Франка, Севастопольського міського гуманітарного університету, Техніко-Гуманістичної Академії в Бельсько-Бялій, Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім.Тараса Шевченка, представники окремих ВНЗ Чехії, Словаччини, Росії. Одне з попередніх засідань "Школи відкритого розуму" відбулося в нашому інституті.

На цьогорічну зустріч учасників цього міжнародного інтеграційного проекту, що проходила на базі Техніко-Гуманістичної Академії в Бельсько-Бялій за темою "Загальноєвропейська інтеграція в соціально-культурному аспекті: причини і цілі", наша делегація, очолювана кандидатом філологічних наук, доцентом О.В.Пасічник, представила своїм зарубіжним колегам чотири тематичні доповіді. Двоє наших доповідачів висвітлили питання лінгвістики: Ольга Микуляк розкрила "Граматичні засоби вираження евазії в сучасній німецькій мові", а Іван Прокіпчук – "Неологічні процеси XXI ст. в англійській мові: сфера економіки". Їх однокурсники зупинилися на літературознавчій проблематиці: "Тема самотності і кохання у романі Януша Леона Вишневського "С@мотність у мережі" лягла в основу виступу Ольги Макаренко, а "Проблема провини минулого у романі Б.Шлінка «Der Vorleser» ("Читець") склала зміст доповіді Вікторії Кухарук .

Засідання ШВР проходили у творчо визначених форматах (доповіді, повідомлення, бесіди, дискусії) і в різноманітних місцях (аудиторії Академії, Будинок міського уряду, музейні зали, міський парк).

Учасники зустрічі здійснили екскурсії в міста Живець і Чешин, відвідали Вавельський замок у Кракові, де зберігається прах Юліуша Словацького, Адама Міцкевича, Фридеріка Шопена.

Чергова зустріч учасників молодіжного інтеграційного проекту відбудеться на базі нашого інституту: ми матимемо честь і будемо нести відповідальність за належну організацію засідання "Школи відкритого розуму" у вересні наступного року.

ЙОГО МЕТА – ЗОЛОТО ЧЕМПІОНА!

У польському місті Ґдиня пройшов XXXV Чемпіонат світу з армспорту серед юнаків, юніорів, інвалідів, ветеранів та дорослих спортсменів. Учасниками світової першості стали 1118 рукоборців із 44 країн, серед яких – студент 21-Фк групи педагогічного коледжу нашого інституту Олександр Тутов – неодноразовий призер районних, обласних і всеукраїнських турнірів, на рахунку якого – ІІ місце на Чемпіонаті України з армспорту серед студентів ВНЗ (на праву руку) та ІІ і ІІІ місця (відповідно на ліву та праву руки) на XVIII Чемпіонаті України з армспорту серед юнаків. Останні змагання були відбірковими на нинішній Чемпіонат світу.

Олександр вперше на змаганнях такого високого рівня. Разом з ним боролися ще п'ятеро членів обласної команди з армспорту, котрі входять до складу збірної України. У ваговій категорії до 70 кг з-поміж 14 учасників віком до 18 років наш спортсмен був восьмим у змаганнях на ліву руку, а вирішальні поєдинки на праву руку підняли його на третє місце п'єдесталу пошани і принесли переможну "бронзу" Чемпіонату світу. На шляху до успіху він провів 6 боїв. Серед суперників були спортсмени з Росії, Білорусі, Болгарії, Казахстану, Канади та Латвії.

Армспортом хлопець займається ще з 12 років під незмінним керівництвом тренера – багаторазового чемпіона Європи та світу Андрія Пушкаря. Спочатку просто цікавився цим спортом, а тепер заняття подобаються і спонукають до перемог. Проте, як розповідає юний рукоборець, все це дається нелегко. Щоб тримати себе у формі, необхідно вести здоровий спосіб життя, дотримуватися норм харчування, та сну, менше часу віддавати розвагам і головне – не пропускати тренувань. У цьому велика заслуга тренера, котрий головні навантаження дає за місяць перед змаганнями. На нього рівняються спортсмени, до його порад прислухаються і виконують всі вимоги наставника. Бо кожному зрозуміло:

без наполегливої праці та систематичних навантажень про перемогу не можна і мріяти.

Батьки безмежно щасливі від успіху свого сина, проте самого переможця цей результат не зовсім влаштовує. Його мета і мрія – стати Чемпіоном світу. Побажаємо йому досягнення мети і здійснення мрії!

СВЯТО, ЩО СТАЛО ТРАДИЦІЄЮ

Тетяна ГОНТАРУК
власкор "Замку"

До Дня здоров'я, фізичної культури та спорту викладачі циклової комісії фізичного виховання та студенти педагогічного коледжу провели веселе спортивне свято сили, краси та гармонії.

Право внести символічний прапор святкових змагань надається кращим спортсменам коледжу Олександру Тутову, Борису Мидлику, Володимиру Назарку та Вадиму Кунаху. Лунає Гімн України – і свято оголошується відкритим.

Звичайно, багато людей мріють досягти певної спортивної вершини і про особистий рекорд. Студенти нашого коледжу також почали свій шлях до підкорення вершин спортивного Олімпу. Росте славна спортивна зміна титулованим спортсменам. Тому в урочистій обстановці пройшло нагородження Грамотами Тернопільського обласного відділення комітету з фізичного виховання та спорту золотого призера Чемпіонату України зі стрибків на лижах Сергія Дроздова, призера Чемпіонату світу з пауерліфтингу Володимира Назарка, учасника Перших юнацьких Зимових Олімпійських ігор в Інсбруку Віталія Марченка, чотирьохразового срібного призера Чемпіонату світу з пауерліфтингу Бориса Мидлика, призера

Чемпіонату України та учасника Чемпіонату світу зі стрибків на лижах з трампліна Андрія Климчука, дворазового чемпіона Студентських спортивних ігор з армспорту Вадима Кунаха, золотого призера Чемпіонату Тернопільської області зі штовхання ядра, учасника Чемпіонату України Назарія Домбровського, призера Чемпіонату світу з армспорту Олександра Тутова. Окремі нагороди отримали директор коледжу Н.В.Бабій, викладачі фізичного виховання М.М.Менжерес, В.М.Коханець , а також організатори свята К.Г.Єрусалимець та І.О.Олійник.

З вітальним словом до учасників змагань звернулися директор педагогічного коледжу Н.В.Бабій і заступник голови Кременецької РДА з гуманітарних питань Т.П.Мельничук. Ведучі шанобливо назвали людей, які стояли біля витоків розвитку фізичної культури і спорту нашого навчального закладу: Валентина Петровича Величка, Бориса Якимовича Зам'ятіна, Богдана Федоровича Кратка, Андрія Юрійовича Вівчаровського, Івана Семеновича Тарнавського й інших. А.Ю.Вівчаровському вручено Почесну грамоту і символічну "Медаль ветерана".

Та все ж головна увага була зосереджена на першокурсниках, які вперше беруть найактивнішу участь у такому святі. А позмагатися вирішили юні спортсмени шести команд: "Сонечко" (11-Дк), "Карапуз" (12-Дк), "Гвинтики" (11-ТОк), "Пензлики" (11-Рк), "Мелодія" (11-Мк) і "Старт" (11-Фк), котрі повинні показати свою силу, спритність, кмітливість, наполегливість, витривалість та інші якості.

Головним суддею виступив М.М.Менжерес, а допомагав йому суддівський колектив у складі

Т.В.Кіркової, В.В.Деревінської, Г.В.Леськів-Бондарчук, Л.Ю.Левандовської, І.В.Скибиляка, О.В.Петрів.

Захоплюючі конкурси, ігри, естафети "Стрибки через обруч", "Лижники", "Перекоти м'яч", "Хто найспритніший", "Сороканіжка" змусили "першачків" добряче постаратися, а глядачі вболівали за своїх учасників і здіймали вибухи сміху й аплодисментів від показових виступів і концертних номерів своїх колег.

У захоплюючій боротьбі учасники команди "Сонечко" посіли третє місце, "Гвинтики" вибороли символічне "срібло", а найкращими виявилися юні спортсмени "Старту". Всі вони отримали грамоти та призи від студентського профспілкового комітету.

Свято вкотре показало, що воно сприяє відродженню масового спортивного руху, підтримці здорового способу життя, згуртуванню всіх, хто горить спортивним азартом. Бо спорт – це постійні випробування і безупинні пошуки. Це гармонія людської досконалості.

По закінченні святкових спортивних змагань всіх бажаючих зібрав традиційний "Веселий ярмарок".

Фото Тетяни КЛИМ'ЮК

ОСІНЬ, КВІТИ І ФАНТАЗІЯ

Анна КОЗАЧОК
власкор "Замку"

Нещодавно у педагогічному коледжі демонструвалася композиційна виставка квітів "Осінні фантазії". Для того, щоб вирішити, чия робота краща, було запрошено журі у складі директора коледжу Н.В.Бабій, викладачів К.Г.Єрусалимець, І.О.Олійник, О.О.Камінської, Н.Г.Кушнірук, Р.О.Дубровського та голови студентського парламенту інституту Сергія Колісецького,

Автори деяких композицій вражали своїми витворами фантазії, поєднуючи квіти з овочами, фруктами й іншим природним матеріалом. Серед тематики робіт переважали національні, народні, побутові мотиви та картини зі студентського життя.

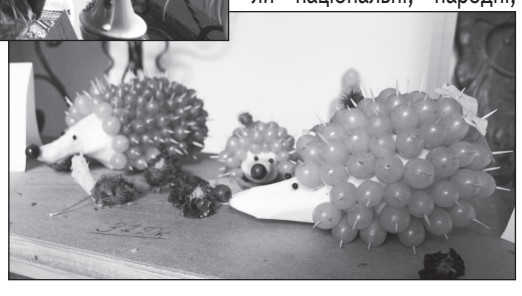

За висновком строгих суддів, кращими з кращих визнані композиції «Студент до сесії», «Студент після сесії» (31-Дк) і роботи студентів 21-Мк групи «Нам два роки» і «Домовий».

Переможцям вручили призи від студентського профспілкового комітету. Особливий приз «Глядацьких симпатій» отримали автори композицій «Гармонія нації" та "Сім'я солоденьких" (32-Дк). Отож, вітаємо переможців і бажаємо їм натхнення та творчих успіхів!

У РАМКАХ НОВОГО ПРОЕКТУ

На запрошення ректорату до нашого інституту прибула група польських студентів з Університету Слясни (м.Катовіце). Делегацію очолив її керівник, голова Фундації "Світло зі Сходу" Ярослав Бянись.

Під час розмови з п.Ярославом ми ознайомились із завданнями проекту співпраці з Кременецьким гуманітарно-педагогічним інститутом ім.Тараса Шевченка, яка включає теоретичні та практичні заняття з польської мови для студентів факультету іноземних мов, підготовку презентацій з історії, літератури, культури українського та польського народів, обмін книгами, знайомство з цікавими історичними пам'ятками нашого краю.

У рамках цьогорічного проекту польські гості працювали за двома програмами: для студентів-полоністів і тих, хто не вивчає польської мови, але бажає займатися у цій групі. Протягом тижня по 3 – 4 години в першу половину дня проходили аудиторні заняття, а після занять відбувалося живе спілкування під час прогулянок по місту та його околицях.

Приємно, що мовну допомогу під час розмови надавали і наші студенти, і Тетяна Взлуцька – одна з гостей, випускниця факультету романо-германських мов НУ "Острозька академія", яка співпрацює з Фундацією "Світло зі Сходу".

Ярослав Бянись подарував бібліотеці навчального закладу колекцію різножанрових книг і висловив вдячність ректору інституту, професору Афанасію Ломаковичу та проректору з виховної роботи Миколі Сиротюку за виявлену ініціативу щодо творчої співпраці Фундації та нашого інституту і, зокрема, наголосив на прагненні обох сторін провести наступного року художній пленер у Кременці як продовження розпочатих заходів.

ВОЛИНСЬКА ГІМНАЗІЯ:

Анджей ШМИТ, професор Вармінсько-Мазурського Університету (Польща)

Започаткування шкільництва у Кременці належить королеві Боні, яка після одержання Кременецького староства засновувала школи при костьолах. Справжнім переломом у розвитку шкільництва на Волині слід вважати появу єзуїтів, для яких князі Вишневецькі на початку XVIII ст. виступили фундаторами монастиря, костьолу і колегіуму у Кременці. Останній розпочав свою діяльність у 1712 р., коли величаві приміщення ще не були збудовані. У Кременці колегіум починався як місіонерська станція Острозького колегіуму (1702 – 1704), а пізніше Львівського (1704 – 1712). У 1712 – 1750 роках у Кременці існувала тільки резиденція єзуїтського колегіуму. Фактично самостійно колегіум почав існувати тільки з 1750 р. Єзуїти використовували так звану мішану систему навчання. Як писав священик Станіслав Беднарський, «універсальне навчання поділялося на три частини: чотирьохрічний курс теології, трьохрічний курс філософії і п'яти-шестирічний курс середньої школи. Навчання було доступним для світських осіб (без теології), які не обирали духовного сану». При єзуїтських школах існували конвікти і так звані «музичні бурси», призначені для хлопців з бідних сімей, які за спів у костьольному хорі мали можливість безкоштовно навчатись і харчуватися. Така форма навчання була можливою завдяки матеріальній підтримці місцевих землевласників.

Формально ліквідація Кременецького єзуїтського колегіуму сталася у 1772 р. у зв'язку з ліквідацією ордену. Але фактично він продовжував існувати, оскільки Комісія народної освіти (КНО) у Кременці на його базі створила світську факультетську школу, де навчання тривало сім років. Підпорядковувалася вона головним школам. Після ліквідації ордену КНО перейняла від єзуїтів усі школи, бібліотеки, більшість приміщень і фінансові засоби. Треба зазначити, що свою реформаторську діяльність Комісія розпочала з організації середніх шкіл, що стало її головним завданням.

Використовуючи маєток, будинки і навчальну базу ліквідованого ордену, згідно з волею фундаторів у Кременці на місці колегіуму КНО організувала середню повітову школу, яка з часом отримала статус академічної факультетської школи. Адміністративно вона належала до Корони і підлягала безпосередньо Головній коронній школі у Кракові. У факультетській школі працювали як світські викладачі, так і духовні. Наприклад, у 1783 р., крім директора, у Кременці працювало 7 вчителів і навчалося 119 учнів. Після утворення Віленського наукового округу вчительський корпус нараховував 11 осіб. Згідно з адміністративним поділом сітки шкіл, передбаченим в «Статуті Національної освіти...» з 1783 р., школі у Кременці підлягали безпосередньо школи нижчого рівня, у тому числі парафіяльні і приватні. У цей же час КНО підлягали всі існуючі школи, і виступала вона фактично у ролі Міністерства освіти.

Треба підкреслити, що всі освітні заклади, які підпорядковувалися КНО, були світськими школами з польською мовою навчання, разом з тим, згідно з ідеями Просвітництва ознайомлювали учнів з основами знань, в яких одночасно було включено елементи гуманізму і патріотизму, як і так званих «визволених наук». У програмних завданнях обмежено філософсько-риторичний профіль школи на користь «конкретних і утилітарних» знань. Розширено програму з природничих наук, математики і фізики. Важливе місце у програмі навчання Комісія визначила фізичному вихованню. Окремою справою стала модифікація методів навчання. Методи запам'ятовування замінювалися на аналіз та індукцію, на які звертала увагу тогочасна педагогіка.

Кременецька академічна факультетська школа була попередницею пізнішої гімназії (організаційно, програмно, методично). Її структура, програма і функціонування опиралися на принципи, закладені КНО, які пізніше зусиллями Чарторийського вдалося перенести на російський ґрунт, в тому числі, і до Волинської гімназії. Подібне було навіть і в ієрархії підлеглості, коли директор закладу надсилав звіти і рапорти спочатку до Комісії (до 1794 р.) і Головної школи, а від 1803 р. – до інспектора і Віленського університету, як головної школи в окрузі.

Після поділів Польщі Кременецька школа, як і інші освітні заклади, що опинилися на загарбаних Російською імперією землях, знаходилися ніби у летаргічному сні, непевні свого майбутнього. Останній поділ (1795 р.) перекреслив справу КНО і підлеглих їй шкіл, а на інших польських землях, включених до складу Австрії та Прусії, було розпочато акцію асиміляції польського населення. На щастя, в російській неволі русифікація шкільництва відбувалася відносно повільно, а рівень освіти тоді в Росії був низьким. У першу чергу, тут знаходилося дуже мало шкіл.

Перед організацією Віленського наукового округу в 1803 р. у Волинській губернії було тільки 11 повітових шкіл. Серед них на позитивну оцінку, згідно з рапортом Чацького, заслуговувала і Кременецька школа, якій ставилося у заслугу створення солідної кадрової основи і хорошої матеріальної бази. Педагогічний склад Кременецької повітової школи, на чолі якої стояв випускник Краківської академії Ян Непомуцен Тильковський, майже не змінювався від 1793 р.

18 травня 1803 р. цар Олександр I підписав «Статути Віленського університету і шкіл його відділу», які передбачали створення на Волині губернської школи – гімназії. За планом це мав бути керівний заклад для всіх інших шкіл у південних губерніях Віленського наукового округу, які підлягали інспектору Т. Чацькому. Варто підкреслити, що в цьому документі не було зазначено про локалізацію губернської школи. Після значних зусиль і праці Чацький таку школу-гімназію організував і відкрив у Кременці. Вона розміщувалася у згаданих будинках єзуїтського колегіуму, якими користувалася в часи КНО також академічна факультетська школа.

Волинська гімназія, що стала результатом цілеспрямованої діяльності інспектора Чацького, завдячує своїй появі і розвитку значній допомозі колишнього коронного підканцлера і реформатора Головної коронної школи Гуго Коллонтая. Маючи великий досвід у справах шкільництва, він був незамінимим у питаннях програмних і організаційних. Коллонтай, зокрема, зайнявся складанням педагогічної системи школи, її структури і навчальних програм, кошторису, програми наукової діяльності, пошуків кваліфікованих вчителів. Він був автором «Статуту Волинської гімназії» і, що головне, саме Коллонтай запропонував Чацькому вибір Кременця на розміщення школи.

Роль Коллонтая в утворенні Кременецької школи до сьогодні оцінюється неоднозначно. Поміж дослідниками відбуваються суперечки щодо його місця у реформуванні шкільництва у південній частині Віленського наукового округу. На нашу думку, його треба називати щонайменше рівноправним організатором Кременецької гімназії. У працях над організацією школи Чацький мав загальну концепцію утворення навчального закладу, який перевищував рівень звичайної гімназії, а Коллонтай наповнив його думки конкретним змістом. Це відносилося як до профілю і програми освітнього закладу, так і до локалізації.

Розпочинаючи діяльність інспектора й організатора шкільництва, Тадеуш Чацький брався за роботу, зовсім для нього нову і до того часу невідому. Він не мав для цього ні відповідної освіти, ні досвіду, тому не дивно, що змістовно не був підготовлений до реалізації амбітного плану і без допомоги Коллонтая, напевно, не вдалось би втілити його в життя. Крім цього, багато пропозицій інспектора були надто романтичними і нереальними. Коллонтай вносив корективи до планів Чацького, спричинився до наближення їх до практики.

Вперше Гуго Коллонтай зустрівся з Чацьким у Варшаві ще у часи Великого Сейму, коли брав участь у створенні Конституції 3 Травня. Під час повстання під керівництвом Тадеуша Костюшка Коллонтай належав до вузького кола політичного керівництва повстанського руху. Після поразки повстання змушений був утікати з Варшави від переслідувань росіянами. У 1794 р. австрійські власті заарештували його біля Перемишля й ув'язнили у відомій фортеці-тюрмі Шпільберку, неподалік Брна. Після виходу на волю з австрійської тюрми, де провів дев'ять років(!), 17 січня1803 р Гуго Коллонтай перетнув кордон Російської імперії у Немирові і за кілька днів дістався до Берега, що біля Кременця, де зупинився у домі свого давнього приятеля, кременецького підкоморія Михайла Дениска. Тут перебував до квітня 1803 р., після чого перебрався до Кременця. Потім гостював у Войцеха Піотровського. Згодом, від червня 1806 до січня 1807 р. був у російській тюрмі. Весь цей час активно листувався з Т.Чацьким. Останній, довідавшись про повернення Коллонтая у рідні місця, вже у липні 1803р. звертається з проханням про допомогу в організації шкільництва. Коллонтай належав до найвеличніших умів своєї епохи навіть у масштабі Європи. Для Чацького важливо було скористатися з досвіду публічної діяльності цієї людини. Особливо вагомою при цьому була багаторічна діяльність Коллонтая в Комісії народної освіти, в тому числі, в працях над реформою Головної коронної школи. Завдяки цьому він блискуче орієнтувався в освітніх справах. Треба додати, що Волинь для Коллонтая була рідною землею, оскільки народився він у Дедеркалах, недалеко від Кременця.

Сучасники досить критично оцінювали особу Чацького, вважаючи його «за людину добру, одного із найздібніших у російській неволі, але скоріше з кваліфікацією ученого, ніж людини справи. Чацький дуже легко запалювався до різних планів, які потім кидав, був нетерпеливим, бракувало йому витримки, був впертим, хаотичним і легко впадав у крайнощі». Вацлав Токаж вважав, що обидва організатори становили собою повну протилежність. Коллонтая оцінював як педантичного, практичного і стійкого реаліста, який насамперед керувався досвідом. Натомість Чацький у його характеристиці був людиною за характером чисто польською: «шляхетний і сміливий у своїх поривах, але, на жаль, трудний на практиці, неодноразово гордий не величчю чину, а малістю – кабінетного працівника».

Незважаючи на різницю у характерах і поглядах на шкільництво, Коллонтай пішов на співпрацю з Чацьким. Робив це анонімно і без користі, не підписуючись власним прізвищем під своїми концепціями та проектами і не представляючи їх публічно. Більше того, намагався, щоб їх авторство визнавали за Чацьким. На думку П. Жбіковського, існувало дві причини для збереження анонімності Коллонтая: «по-перше, усвідомлення того, що мимо виявленої царської милості, постійно залишався під дискретним, але уважним поліцейським наглядом і будь-які вияви публічної активності буде визнано за спроби повернення до політичного життя[...]. По-друге, передбачення, яке скоро справдилося, що утворення нового типу губернських гімназій буде вимагати ігнорування та порушення деяких приписів і положень, вміщених в «Основах публічної освіти». Коллонтай також розумів, що, «незважаючи на все, його ситуація в Російській імперії не є безпечною, а Чацький має сильну позицію в очах влади, тому він не мусить і не може діяти на власний розсуд, а у зносинах з владою завжди має виступати Чацький».

Інспектор повністю поділяв таку позицію і погодився на умови Коллонтая, дотримуючись цього до кінця їх співпраці. Анонімність Коллонтая Чацький поважав навіть тоді, коли у суспільстві здогадувалися про його значущу участь у реалізації планів інспектора. Через це творець Кременецької школи взяв на себе не тільки її славу, але й усі недоліки. Обидва реформатори були свідомі того, що завдяки прихильності Олександра I (без різниці справжньої чи позірної), появилася сприятлива можливість для проведення реформи польського шкільництва. Коллонтай не тільки не відмовив інспекторові у допомозі, «але з великим запалом, незважаючи на хвороби, до неї приєднався».

Початок співпраці Чацького з Коллонтаєм датується 7 вересня 1803 р., коли вони зустрілися у Кременці. Тоді було встановлено основи їх співпраці і обидва реформатори висловили свої погляди на освітні справи. Під час зустрічі Чацький вперше запропонував свій проект створення й організації Волинської гімназії та дуже загальну навчальну програму для губернських гімназій. Найбільшою трудністю було переконати університетську владу і куратора Віленського наукового округу, щоб затвердили і прийняли програму, через те що вона у значній мірі відрізнялася від програм гімназій, вміщених в «Основах публічної освіти» і виданих згідно з цим документом пізніших указах Олександра I. Концепція та профіль навчання закладу, запланованого Чацьким, відповідали у принципі університетському рівню (хоч не у всіх елементах), що добре розумів Коллонтай, який відразу запропонував, щоб створити «Університет у місцевому краї». Незважаючи на те, що це була нереальна ідея, надіялись, що Волинська гімназія може стати головною школою для всіх південних губерній, тимчасово замінюючи університет. На думку Коллонтая, у даній ситуації існувало три розв'язання: зібрати переконливі аргументи і добитися згоди центральної влади щодо проекту Чацького; добиватися таких змін у Законі від 18 травня 1803 р., які б дозволяли створювати школи, що не були передбачені законом і що відповідали концепції Чацького; здійснювати діяльність в обох напрямах одночасно. Остаточно обидва реформатори після оголошення своїх поглядів пішли на компроміс і прийняли посереднє розв'язання – створення зразкової середньої школи як зародку майбутнього університету.

Коллонтай під час першої зустрічі з Чацьким представив складені ним на попереднє прохання інспектора «Уваги до трьох Імператорських указів щодо загальної освіти, видані: перший 8 вересня 1802 р., другий 24 січня 1803 р., третій 18 травня цього ж року», які стосувалися шкільництва у Росії, у тому числі Віленського університету і шкіл його відділу. Цей документ фактично повинен розчистити дорогу до утворення Волинської гімназії і був презентацією концепції Коллонтая. У наступному документі, який мав назву «Про губернські гімназії», Коллонтай звернувся до своїх попередніх роздумів, які запозичив із законів Комісії народної освіти, що їх зробив Стройновський з метою підготовки «Основ публічної освіти» для Російської імперії. Закони КНО, незважаючи на новаторський характер, містили немало поспішних положень та приписів, які, напевно, було би змінено, якби не поділи і ліквідація польської держави. На них треба було подивитися критично. Ці постанови відносилися до культурних умов, розумової традиції і території Речі Посполитої. Тому в іншій територіальній і політичній ситуації Російської імперії організація шкільництва природно повинна спиратися на інші принципи.

ПЕРЕДДЕНЬ СТВОРЕННЯ

Тадеуш Чацький погодився із зауваженнями Коллонтая і після внесення дрібних поправок вислав його до керівництва університету і куратора як власний проект. Цей матеріал, що мав вступний характер у справі організації Волинської гімназії, опубліковано у грудні 1803 р. під скороченою назвою «Про гімназію у Волинській губернії». Метою публікації було не тільки ознайомлення широкого кола людей з проектом школи нового типу Чацького і Коллонтая, але і підготовка ґрунту для керівництва Віленського університету і куратора Чарторийського до дискусії над програмами навчання гімназії та її організації. Важливою проблемою для вирішення було забезпечення нового навчального закладу матеріальними засобами, через те що суми, виділені царем для кожної губернської гімназії, не могли покрити витрат реалізації запланованих намірів.

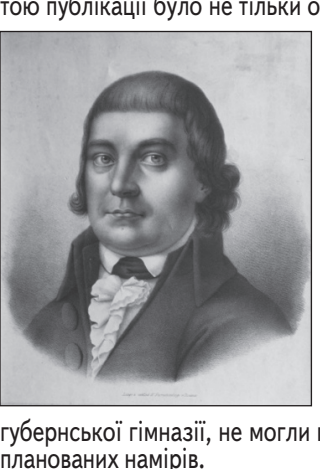

Під час першої зустрічі Чацького і Коллонтая обговорено більшість концепційних рішень щодо створення губернської гімназії на Волині, після чого розпочато організаційні та програмові приготування. Однак найважливішим виступало рішення розмістити Волинську гімназію у Кременці. Інспектор не був рішуче настроєним щодо місця локалізації гімназії, консультувався з Г.Коллонтаєм і Є.Снядецьким. Чому саме Кременець мав бути місцем розміщення найважливішої школи не тільки на Волині, але й у всіх губерніях, що підлягали Чацькому, другим після Вільно науковим центром у шкільному окрузі? Місто було одним з багатьох повітових центрів і до того ж розміщене на краю західної частини Волинської губернії. До уваги також брали інші міста південно-західних губерній – Луцьк, Дубно, Житомир і навіть Київ. За Кременець висловлювався Коллонтай, як і місцеві землевласники, з чим погодився Чацький, хоч, правдоподібно, спочатку висловлювався за Луцьк чи Дубно, які були близько родинного Порицька. Рішуче заперечував проти розміщення гімназії, як цього хотіли росіяни, у столиці Волинської губернії Житомирі. Виключав також і Новоград-Волинський, до якого схилявся волинський губернатор Михайло Комбурлей. Не погоджувався Чацький на створення головної школи для підлеглих йому губерній у Києві. Треба відзначити, що при виборі міста для розміщення губернської гімназії не бралися до уваги комунікаційні проблеми, через те що «дороги були повсюди не найкращими, а коні доїжджали однаково добре до Луцька чи Кременця».

Коллонтай свою пропозицію аргументував переважно мальовничим виглядом і розташуванням Кременця, а також матеріальною базою (будівлі), яку без великих затрат можна було пристосувати і використати для потреб школи. Ще одним переконливим аргументом на користь Кременця було те, що місто знаходилося на узбіччі й одночасно у центрі губернії та недалеко від австрійського кордону. На користь Кременця було і дешеве життя у місті, «вигоди для науки», бо тут не було численних чиновників і великого гарнізону. Коллонтай для переконання Чацького наголошував передусім на аргументі використання величних будівель і площі давнього єзуїтського колегіуму і монастиря, у яких після ліквідації ордену існувала факультетська школа. Ці приміщення легко і дешево можна пристосувати та використати для гімназії. Чацький згодом зазначав, що таких будівель, як у Кременці, не було в жодному іншому місті південних губерній. Приміщення були справді хорошими, тим більше, що по сусідству розміщені також будівлі ордену василіан, які Чацький пізніше також використав на потреби гімназії. Крім цього, Кременець мав найвищі публічні доходи, хороше розміщення, добре забезпечений водою, різними будівельними матеріалами і деревом на опалення. Він вважався містом здоровим, спокійним і безпечним, може, тому, що тут перебував тільки один ескадрон гусар. На додаток: Кременець, як зазначалося, знаходився недалеко кордону з Австрією (Галичина), що давало можливості притягувати молодь на навчання з-за кордону, де не було польських шкіл високого рівня.

Аргументи Коллонтая переконали інспектора Чацького, який погодився з пропозицією розміщення губернської гімназії у Кременці і визнав це місце за найвідповідніше. Цей вибір, мимо попередніх застережень, був схвалений і кн. А. Чарторийським. Містом згодом були захоплені й учні, про що писали у своїх спогадах. Противником розміщення губернської школи у Кременці, перш за все, виступав Ян Снядецький, бо вважав його за дуже мале і занедбане місто. Він ще у 1806 р. вперто дорікав Чацькому за вибір Кременця, але зовсім з іншої причини. Особливо йшлося про труднощі у провадженні астрономічних спостережень через сусідство близьких пагорбів. Писав у листі до нього: «Гніваюся, що [...] наперекір астрономії розмістив гімназію в якійсь ущелині, звідки ледве небо видно [...]».

Насправді Кременець не був великим містом, але на переконання Чацького і Коллонтая 6 тис. жителів вистачало, щоб знайти помешкання для учнів і вчителів майбутньої школи. Їм також здавалося, що місто мало бути цікавим і дешевим, що це притягне молодь з сусідніх губерній, навіть з Галичини. З іншого боку, можна припустити, що Коллонтай у великій мірі керувався особистими вигодами у виборі Кременця, який знаходився близько його рідних місць.

Після визначення місця майбутнього навчального закладу Коллонтай представив Чацькому проект організації Волинської гімназії. Цей документ мав назву: «Проект організації Волинської гімназії у місті Його Імператорської Величності Кременці і встановлення інших шкіл у Волинській губернії поданий до найвищого затвердження від надзвичайного інспектора шкіл трьох губерній: Волинської, Подільської і Київської». Документ мав вирішальне значення для утворення і визначення профілю та характеру школи. Коллонтай цей проект склав у формі урядового закону, який після поправок Чацького надіслано на затвердження вищій владі й остаточно оголошено як царський указ про утворення Кременецької гімназії. Указ складався з п'яти розділів і преамбули. У першому йшлося про структуру школи, а у другому – про її організацію. Містилося також положення на тему правил конвікту для кандидатів на вчителів парафіяльних шкіл. У третьому розділі було детально описано програму навчання, а також подана методична допомога для практичних занять з механіки, городництва, сільськогосподарських робіт, ветеринарії, хірургії та акушерства. Четвертий розділ висвітлював основи організації семінарії (пансіонату) для гувернанток, а п'ятий присвячувався повітовим школам, які підпорядковувалися губернській гімназії. До окремих розділів були додані таблиці з програмами деяких предметів разом з річним кошторисом видатків школи.

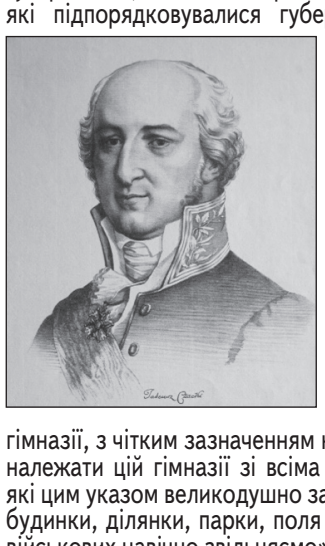

Текст «Проекту організації Волинської гімназії ...» включав також інформацію про детальну локалізацію закладу, належні йому будинки, пожертвування для школи та ін. Згідно з документом «всі будівлі, ділянки, парки, які тепер приєднано до цієї гімназії, з чітким зазначенням на плані міста, мають навічно належати цій гімназії зі всіма її особливими постановами, які цим указом великодушно затверджуємо. Усі такі колегії, будинки, ділянки, парки, поля від усіх податків цивільних і військових навічно звільняємо».

Г.Коллонтай насамперед зайнявся програмною стороною створюваної гімназії. Підготував Чацькому детальний список предметів для окремих етапів і профілів навчання з їх програмними змістами. Чацький пропонував Коллонтаєві запровадити програму загального навчання та «розвиваючого розум і владу пізнання», яке одночасно виходить поза рамки прийнятих стандартів гімназії. Тому Чацький пропонував ввести як предмети гуманітарні (іноземні мови, література, історія, географія і право), так і природничо-математичні, що мали бути доповнені й одночасно підсилені практичними предметами, котрі могли б використовуватися в регіоні. Найважливішими з практичного боку були визнані предмети, націлені на розвиток сільського господарства, городництва, акушерства, ветеринарії, хірургії і прикладної механіки. Великий акцент робив на знання з городництва і садівництва, вбачаючи у них не тільки цінності практичні, а й естетичні. До уваги також брав запровадження систематичної освіти для вчителів жіночих пансіонатів – гувернанток. Чацький зацікавився проблемою освіти дітей з вадами, організовуючи інститут для глухонімих, якими опікувався.

Згідно з планами інспектора програма навчання була складена так, щоб, окрім загальної освіти, Волинська гімназія мала право видавати дипломи (патенти) хірургів, акушерів, ветеринарів, землемірів, механіків, агрономів, городників і вчителів парафіяльних шкіл. Хоча більшість цих прав мала обмежуватися Волинською губернією, проте це не змінювало факту, що проекти Чацького виходили поза рамки гімназійного закладу, могли замінити відповідні факультети Віленського університету.

Програмні пропозиції Чацького виразно свідчили про наміри відходу від загальної концепції гімназій, прийнятих не тільки у Віленському науковому окрузі, але й у всій Російській імперії. Коллонтай намагався «присоромити» деякі ідеї Чацького, побоюючись надмірних коштів для їх реалізації. Застереження не остуджували Чацького, який при гімназії також планував відкрити друкарню. Вона мала служити потребам навчання (друкування підручників). Бачив необхідність відкриття шкільної книгарні, головним чином для розповсюдження підручників. Хотів створити у Кременці центральний магазин підручників для всієї, підпорядкованої його інспекторській владі території.

Програму школи складали так, щоб дати молодим людям можливість надалі спеціалізуватися у різних напрямах, беручи до уваги актуальну ситуацію польського суспільства, а також специфіку литовсько-українських земель. Частина учнів могла закінчувати освіту на рівні нижчої гімназії, тобто на чотирьох роках навчання у класах загальноосвітнього характеру. Окремі учні могли пізніше продовжувати навчання у професійних школах, які мали бути створені при Кременецькій гімназії (наприклад, школа практичних механіків і землемірів) або також на практиці у шкільних маєтках і ботанічному саду. І насамперед після закінчення чотирьохрічного початкового (загальноосвітнього) профілю учні одержували можливість продовжувати освіту на трьох дворічних так званих курсах, які охоплювали математично-природничі, правничі і гуманітарні науки та предмети з розвитку естетичних і рухових здібностей. На курсах передбачалося також продовження вивчення сучасних мов і латини, а за бажанням – також грецької та англійської мов. Згідно з концепцією КНО гімназія була світською школою, в якій навчання велося польською мовою, а всюдисуща колись латина була трактована лише як одна з обов'язкових іноземних мов.

Ідея про зв'язок і взаємне доповнення різних галузей науки на окремих рівнях освіти знайшла у програмі Коллонтая посереднє розв'язання. Свою навчальну програму він базував на загальних знаннях, але пов'язаних з практичними потребами регіону. Важливим елементом навчання і виховання мала стати пропаганда культу праці і науки, а також прищеплення у молоді зацікавленості до практичних дисциплін, ознайомлення з якими могли допомогти у вирішенні багатьох важливих життєвих проблем. Згідно з програмою початкової освіти (загальної) з елементами неогуманітарних знань Коллонтай планував збагатити розрізненим факультативним навчанням, яке мало на меті підготовку кваліфікованих чиновників для місцевої адміністрації і вчителів та інших працівників, потрібних у місцевому середовищі. Для здібної молоді, якій не під силу було навчання у дорогому і далекому Віленському університеті, хотів допомогти «здобути поглиблені теоретичні знання у даній дисципліні або хорошу практичну підготовку».

У своїй програмі Гуго Коллонтай передбачав двоступеневу організаційну структуру майбутньої гімназії, яка у польському шкільництві була у принципі новаторським розв'язанням. В організації школи гімназійного типу розрізняв два рівні: «нижчий («класи»), що відповідало повітовим школам, і вищий («курси»), що було чимось середнім між гімназією та університетом, у майбутньому передбачений як університетські кафедри або факультети. Тому гімназія була поєднанням двох окремих шкільних рівнів». Прихильником двоступеневої організаційної структури був також інспектор Чацький.

Плановану губернську школу інспектор розглядав перш за все як структуру суспільну, тісно пов'язану з місцевим середовищем, і яка одночасно відповідає освітнім потребам і культурним запитам. У результаті це повинно було вплинути на покращення рівня життя місцевої спільноти. Крім програми навчання, на прохання Чацького Коллонтай склав кошторис і проект правил (регламент), які надіслав інспекторові 8 серпня 1805 р.

Простежуючи роботу над створенням Волинської гімназії, не можна забувати про заслуги куратора, кн. А.Чарторийського, без опіки і підтримки якого важко було би переконати царську владу в необхідності створення «наукової установи», яка мала стати важливим осередком поширення освіти у південно-західній частині Російської імперії. Кременецька школа також мала стати доповненням Віленського університету і одночасно явищем, яке відрізнялося від загальноприйнятих організаційних та програмних зразків шкільництва у Росії. Крім Чарторийського і Коллонтая, своїми порадами і пропозиціями Чацького у його діяльності покращення стану освіти підтримували також Ігнатій Потоцький, Станіслав Сташіц і Ян Снядецький, а також останній директор Волинської факультетської школи (Кременецької публічної академічної школи) Ян Непомуцен Тильковський. Потрібно також нагадати про прихильність до поляків на литовсько-українських землях першого Міністра народної освіти в Росії, графа Петра Завадовського, який блискуче знав польську мову, латину і доки «не одержав шкідливих наказів від вищої влади, всіляко сприяв польським ініціативам». Не треба також забувати про позитивне ставлення і підтримку польської шляхти, і не тільки волинської, яка Кременецьку школу називала навіть «школою надії для своїх дітей».

З монографії "Кременецький ліцей як зразок просвітницької школи на території України у першій половині XIX століття"

ДВА КРИЛА ДЛЯ ТВОРЧОГО ПОЛЬОТУ

Ліна ВЕРЕСЕНЬ

Кажуть, що творчі люди не старіють, бо час не має влади над ними. Природний стан для них – постійне горіння, а результати їх мистецьких пошуків приносять радість людям і повертаються позитивом до самих митців. Тому й зовсім не дивно, що такі люди вміють повною мірою скористатися даним Богом талантом, часто не одним, а декількома.

Слово сьогодні про майстра народної творчості, писанкаря Петра Данилюка, котрий неодноразово ставав переможцем всеукраїнських і міжнародних фестивалів-конкурсів, підготував гідну зміну писанкарів, які також високими успіхами заявляють про себе на подібних мистецьких форумах. Оскільки читачі "Замку" достатньо знайомі з цією гранню творчості нашого майстра, настав час сказати про ще одне захоплення його життя.

Ще з 1975 року Петро Олексійович займався у місцевому фотоклубі "Позитив" і практично з того часу не розлучався зі своїм надійним другом. Тоді це був фотоапарат "Київ-19". Працював у районних газетах "Прапор перемоги" (згодом вона перейменована у "Діалог"). Був активним учасником щорічних колективних виставок членів "Позитиву", присвячених Дню міста.

З 2007 року працює фотокореспондентом нашого "Замку". З цього часу відбулося багато змін. Насамперед, поспішаючи за технічним прогресом, довелось розпрощатися зі своїм старим фотоапаратом і ретельно освоювати цифрову техніку. Однак це прощання не було надто болючим, бо значно розширило можливості творчого процесу. Як наслідок, відбулась виставка "Макрофото-2011", постійно приходять запрошення на участь у міжнародних фотопленерах. На останньому з них П.О.Данилюк працював разом з українськими та польськими фотолюбителями в історичних місцях Кременця, Дубна, Почаєва. Тематика робіт – переважно пейзажі рідного краю, проте у найближчих планах майстра – відкриття виставки фотопортрету.

Вагомим результатом діяльності Петра Данилюка є добірка світлин до щойно виданої антології "Слово про Кременець". Постійна співпраця з ректоратом, викладацьким та студентським колективами нашого інституту не дозволяє фотохудожнику розслаблятися, тримає його у хорошій формі, а її результати назавжди закарбовуються у вдячній книзі пам'яті. Побажаймо нашому майстру досягти високих успіхів і в фотосправі!

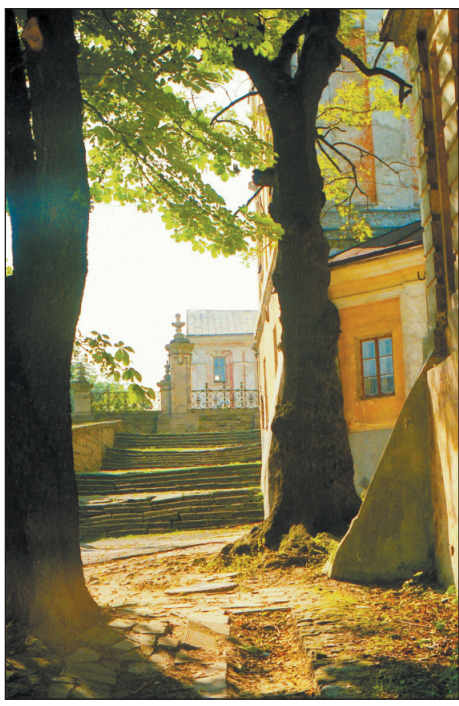

"Замок" - газета КОГПІ ім.Тараса Шевченка
Видається українською мовою.
Свідоцтво **ТР №422-22Р**, 05.12. 2006 р.
Індекс **96492**
Засновник і видавець: трудовий колектив КОГПІ ім. Тараса Шевченка

Наш розрахунковий рахунок:
35427008001808
МФО 838012
УДК в Тернопільській області
ЗКПО 02125556

Головний редактор
Анатолій БАГНЮК
Літературний редактор, відповідальний секретар
Ніна КАЗЬМІРУК
Редактор-дизайнер
Сергій ЮРЧУК

Редактор відділу студентської молоді, оператор комп'ютерного набору і верстки
Валентина КАЩУК
Фотохудожник
Петро ДАНИЛЮК

Видрукувано у ТОВ "Буковинський видавничий дім" м.Чернівці, вул. Лесина, 31
Наклад 1400 прим.

Наша адреса: 47003, вул. Ліцейна, 1, м.Кременець, Тернопільська обл.